PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST četrtek 19. maja 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 118 (1208)

SLOVANSKO-ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA ZAHTEVA TAKOJSNJE PRIZNANJE VELJAVNOSTI DOLOČB MIROVNE POGODBE, PREDVSEM TISTIH, KI JAMČIJO ČLOVEČANSKE PRAVICE IN OSNOVNE DRŽAVLJANSKE SVOBOŠČINE, ENAKOPRAVNOST SPOLA, NARODNOSTI IN KULTURE, TER DOLOČILA, KI UVAJA DVA URADNA JEZIKA: SLOVENŠČINO IN ITALIJANŠČINO!

(Iz volivnega programa Slov.-ital. ljudske fronte)

Indipendentisti in volitve

Indipendentizem je izrazito malomeščansko gibanje. Svoje pristaše šteje v glavnem v tržaških srednjih slojih, v tistih slojih tržaškega prebivalstva, ki so najtesneje povezani z novejšo zgodovino mesta in ki so najhuje občutili razliko med prejšnjo avstrijsko dobo in poznejšo fašistično stvarnostjo italijanske okupacije. Indipendentizem se ziblje med idealizirano avstrijsko preteklostjo gospodarskega blagostanja, ko je bil Trst gospodarsko središče in okno v svet obsežnega gospodarskega zaledja, in sedanjo stvarnostjo anglo-ameriške vojaške okupacije, od katere pričakuje, da bo pomagala ustvariti neodvisnost Trsta, kljub temu da se anglo-ameriška vojaška uprava v svoji politiki opira na gospodarske stebre fašistične preteklosti, ki nosijo vso odgovornost za gospodarsko razpadanje tržaškega gospodarstva.

Iz te zgodovinsko družbene osnove izhaja tudi politična nejasnost in protislovje celotnega tržaškega indipendentističnega gibanja. Če spričo pozitivnega odnosa do tržaške gospodarske in narodnostne stvarnosti ne bi mogli indipendentizmu na splošno odrekati neke napredne vloge, v kolikor vodi bitko proti šovinističnim in imperialističnim osnovam italijanske buržoazije v Trstu, ga na drugi strani ne moremo prištevati k dosledno demokratičnim gibanjem iz sledečih razlogov:

1. V borbi med delovnim ljudstvom in buržoazijo se indipendentizem ni jasno in nedvoumno opredelil niti za delovno ljudstvo niti za buržoazijo, ampak se zdi, da to vprašanje zanj ni osnovnega pomena. Za indipendentiste je osnovne važnosti predvsem odnos do indipendentistične «ideje». Njihova borba proti buržoaziji je borba neke posebne vrste: Ne gre za razredno borbo proti buržoaziji, ampak za borbo tržaških srednjih slojev proti italijanski buržoaziji, pri čemer se oni podlegujejo za neko tržaško buržoazijo. Za indipendentiste ni prvenstvene važnosti obnos do socialnega vprašanja, ampak odnos do Trsta kot neke neopredeljive gospodarske socialne in narodnostne stvarnosti. Spričo takega njegovega odnosa do socialnega vprašanja, bi indipendentizem mogli celo imenovati triestinizem. V tem je prvi element politične nejasnosti in protislovja celotnega indipendentističnega gibanja in prvi razlog, da ga ne moremo prištevati k dosledno demokratičnim gibanjem.

2. V borbi med tržaškim demokratičnim gibanjem in politiko anglo-ameriške vojaške uprave je indipendentizem prav tako nejasen, nedosleden in protisloven. Najpogostejkrat imaš vtis, da bi se sprijaznil celo s politiko anglo-ameriške uprave, če bi ta uprava, Truman in Atlee sprejeli.... stališče indipendentistov. Prav tako nejasno in protislovno je njihovo stališče do Marshallovega plana. Proti temu planu nimajo načelno nič, le jezi jih, da se izvaja preko Rima.

V tem je drugi element politične nejasnosti in protislovja celotnega indipendentističnega gibanja in drugi razlog, da ga ne moremo prištevati k dosledno demokratičnim gibanjem.

3. V borbi za narodnostne pravice slovenskega ljudstva, ki so bistvena postavka celotne protiimperialistične fronte na naših tleh, se indipendentizem sicer zavzema za spoštovanje nacionalnih pravic, a vendarle ne tako odkrito in jasno, da bi mogli sklepati iz tega, da gre za globoko notranje prepričanje, ampak imaš vtis, da gre bolj za posledico dejstva, da je tudi mirovna pogodba z Italijo dala tenu vprašanju neko določeno obliko, ki so jo oni pripravljeni spoštovati.

V tem je tretji element politične nejasnosti in protislovja celotnega indipendentističnega gibanja in tretji razlog, da ga ne moremo prištevati k dosledno demokratičnim gibanjem.

Vsi ti elementi politične nejasnosti, ki izhajajo iz zgodovinsko družbene osnove celotnega indipendentističnega gibanja, so privedli do tega, da se je — zlasti po objavi znane resolucije — ki je spravila tržaško demokratično gibanje v trenutno, a težko krizo, — indipendentistično gibanje razbilo, in da nastopa danes v predvolivni kampanji v teh različnih skupinah. Enotno in močno tržaško demokratično gibanje more tudi sicer protislovnemu indipendentističnemu gibanju dati splošno politično perspektivo in ga pridobiti za konkretno borbo proti imperializmu, ker je enotno in močno demokratično gibanje edino jamstvo za uresničenje tudi tistih idealov, ki tvorijo osnovno jedro indipendentističnega gibanja.

Kriza v tržaškem demokratičnem gibanju je v indipendentističnem taboru privedla do jasnega izraza vse tiste elemente protislovja in demokratične nedoslednosti, ki niso mogli na dan, dokler jim skupna borba celotne protiimperialistične fronte na naših tleh tega ni dopuščala.

V pomanjkanju naslonitve na močno demokratično gibanje je tabor indipendentistov pokazal vse svoje slabosti.

Skupina okoli «Trieste sera» ali gibanje «Trieste ai triestini» nastopa danes polemično tako proti italijanskim šovinističnim in imperialističnim krogom kakor proti razredno opredeljeni borbi tržaškega delovnega ljudstva, pozabljajoč, da ni mogoče voditi dosledne borbe za demokratizacijo našega javnega življenja le na osnovi ozkih lokal-patriotskih gesel, ampak je za to potrebna jasna in nedvoumna opredelitev med silami demokracije in silami imperializma. V nasprotnem primeru morejo ostati plen in orodje imperialističnega manevriranja.

Republikansko gibanje za neodvisnost ali skupina okoli «Trieste libera» ne more predstavljati dosledno demokratičnega gibanja, ker daje koncesije italijanskemu šovinizmu s poudarjanjem italijanske duhovne in kulturne tradicije v tržaškem prebivalstvu. S poudarjanjem svojega italijanskega značaja se republikansko gibanje za neodvisnost uvršča med ostale italijanske stranke, z edino izjemo, da se v obrambi italijanstva ne strinja s pogledi in metodami italijanske imperialistične buržoazije. V odnosu do slovenskega narodnostnega vprašanja ima ta skupina približno enak odnos kot Vidalijeva frakcija, kar jo pretvarja v Vidalijevo agenturo v indipendentističnem gibanju.

Tržaški blok ali skupina okoli odvetnika Stocca pa predstavlja izrazito nacionalistično krilo v indipendentističnem gibanju, ki stoji na stališču italijanstva Trsta in zagovarja nadaljevanje anglo-ameriške vojaške uprave. Notranja protislovja tržaškega indipendentizma prihajajo pri tej skupini do popolnega izraza. Kljub znani politiki anglo-ameriške vojaške uprave, ki je v neposrednem nasprotju z «ideali» indipendentizma, se ta skupina ogreva za njeno nadaljevanje in predstavlja s tem — skupno s strankami Giunte d'intesa in Blocco italiano — drugo garnituro anglo-ameriške imperialistične politike pri nas. V tem primeru se obroč njihovih protislovij sklene in indipendentizem požre samega sebe.

Taka je usoda vsakega gibanja, ki se v svojem političnem stremljenju ne opira na splošno demokratično fronto delovnega ljudstva. Zaradi tega ne morejo pričakovati, da bodo iskreni slovenski in italijanski demokrati glasovali za katero koli izmed indipendentističnih list. LDH

KANDIDATNA LISTA SLOV.-ITAL. LJUDSKE FRONTE za občino ZGONIK

1. MILIC (MILLI) ANTON, kmet iz Saleža 16.
2. BLAZINA ANTON, kmet iz Gabrovca 6.
3. OBAD VLADIMIR, uradnik iz Saleža.
4. KOCMAN (COSMANI) JOSIP, delavec iz Samatorice 25.
5. KNEZ IVAN, kmet iz Koludrovice 2.
6. CIBIC IVAN - RADIVOJ, s Proseka - Devinščine 8.
7. STUBELJ KAREL, kmet iz Saleža 49.
8. SIMONETA IVANKA, šivilja iz Zgonika 30.
9. UKMAR (OMARI) DOMINIK, železničar s Proseka - postaja.
10. MILIC DANILO, trgovski nameščenec iz Saleža 37.
11. GRUDEN JOSIP, delavec iz Samatorice 26.
12. KRALJ IVAN, kmet iz Gabrovca 51.
13. BUDIN ALOJZ, uradnik iz Koludrovice 5.
14. GRILANC (GHERLANI) KAREL, delavec iz Saleža 4.
15. RUPEL IVAN, kmet s Proseka-Devinščine 6.

PARIŠKA KONFERENCA NE SME mimo volje nemškega ljudstva

Nemško vprašanje se lahko reši samo na podlagi jaltskih in potsdamskih sklepov

BERLIN, 18. — «Taegliche Rundschau» piše glede volitev za kongres nemškega ljudstva med drugim: Konferenca zunanjih ministrov v Parizu si ne bo mogla dovoliti, da bi šla mimo volje 66.1% prebivalstva sovjetskega področja, ker to predstavlja tudi zahodno Nemčijo, katere glasu ni bilo mogoče slišati. Če je kljub vsemu manjšina glasovala «ne», je iskati vzrok delno v dejstvu, da se je v nekaterih krajih čutil politični vpliv. Razen tega niso bili volivci povsod dobro informirani. Naloga sveta nemškega naroda bo skrbeti, da ljudstvo o tem informira. Druga naloga bo razkrinkati nekatere elemente posebno krščansko demokratične in liberalne stranke, ki tajno skušata delati sabotažo. Kljub temu podtalnemu delu, ki ga podpirajo iz inozemstva, bo zadoščeno — o tem smo gotovi — nekaterim zahtevam Sveta nemškega naroda, ker odgovarjajo interesom vseh Nemcev in vseh slojev prebivalstva.

Medtem se bodo priprave zahodnih držav za konferenco zunanjih ministrov, ki se bo začela 23. t. m., zaključile jutri, ko bodo Jessup, Parodi in Kirpatrick sporočili Achesonu, Schumanu in Bevinu zaključke svojih razgovorov. Danes je v Pariz prišel britanski vojaški guverner v Nemčiji general Robertson, ki bo član britanske delegacije na konferenci. Iz Washingtona javljajo, da je bil za ameriškega visokega komistrja v Nemčiji imenovan Mc Cloy, sedanji predsednik Mednarodne banke. Začasno bo vršil funkcije vojaškega guvernerja na ameriškem področju Nemčije.

Acheson je danes na tiskovni konferenci izjavil, da se bo pred ponedeljkom sestal s Schumanom in Bevinom. Dejal je, da se strinja s Clayevo izjavo, ki se je izrekel proti umiku ameriških čet iz Nemčije.

Danes ob 13. uri bo govoril **tov. Štoka** na tržaškem radiu II. za **Slovansko - italijansko ljudsko fronto**

Poslušajte ga!

SOFIJA, 18. — Predsedstvo bolgarskega velikega sobranja je ratificiralo donavsko konvencijo.

Ponovna madžarska izzivanja na jugoslovanski meji

BEOGRAD, 18. — Agencija Tanjug je izdala poročilo o ponovnem incidentu na jugoslovansko madžarski meji 14. maja in še enem 17. maja. Prvi incident se je pripetil v koprivniškem okraju, drugi pa na Donavi pri Belem Manastiru.

V prvem primeru so trije madžarski vojaki prekoračili jugoslovansko mejo in so na poziv jugoslovanske obmejne straže odgovorili z orožjem. Ko je tudi jugoslovanska straža streljala, so se umaknili čez mejo. V drugem primeru pa je madžarska ladja priplula v jugoslovanski del Donave, a na poziv straže ni hotela pristati ob obrežju. Tedaj so pričele straže streljati, posadka ladje pa je odgovorila s streli iz svojega avtomatičnega orožja. Končno se je ladja potopila.

Ti incidenti dokazujejo, da madžarska vlada ne stori ničesar, da se taka izzivanja na meji ne bi več ponavljala, čeprav je jugoslovanski poslanik izročil madžarski vladi že celo vrsto not. S tem, da izziva obmejne incidente neupoštevajoč nekoristne človeške žrtve, si prizadeva madžarska vlada, da bi zbudila sovraštvo proti socialistični državi, česar ni mogla doseči s protijugoslovansko kampanjo v zvezi z resolucijo Informbiroja. Vsi ti incidenti na jugoslovanski meji pa ne bodo dovedli jugoslovanskih obmejnih organov do nepremišljenih dejanj in zadeli bodo ob čut dolžnosti obmejnih straž, ki branijo meje svoje socialistične domovine. «Odgovornost za vsako nezaželeno posledico nezadovoljivega položaja na jugoslovansko-madžarski meji pada popolnoma na madžarsko vlado», zaključuje poročilo.

Nenni tajnik socialistične stranke Italije

RIM, 18. — Novo vodstvo italijanske socialistične stranke je danes imenovalo Nennija za glavnega tajnika stranke. Ravnatelj lista «Avanti» bo Sandro Pertini. V izvršilnem odboru bodo: Basso, Bottai, Cacciatore, Lizzadri, Luzzatto, Morandi in Pertini. V odboru za sporazum s KPI so Nenni, Basso, Morandi in Pertini.

Uspeh protestne stavke v Bolonji

BOLOGNA, 18. — Stavka, ki so jo proglasili zaradi včerajšnjih dogodkov v Molinelli, je popolnoma uspela. Tudi v kraju Molinella je bila stavka popolna.

PARIZ, 18. — Namestnik sovjetskega zunanjega ministra Andrej Gromiko je danes z letalom odpotoval iz Pariza v Berlin.

NOV UDAREC AMERIŠKEMU BLOKU

Skupščina OZN je zavrnila načrt Bevin-Sforza o kolonijah

Razpravljanje o tem vprašanju se bo nadaljevalo v septembru - Poljska je predložila zadevo Eislerja OZN

FLUSHING MEADOWS, 18. — Glavna skupščina OZN je na nočni seji odbila načrt Bevin-Sforza glede bivših italijanskih kolonij s 37 glasovi proti 14 in 7 vzdržanimi.

Glasovanje se je začelo ob 23.30 o posameznih točkah. Točka, ki določa italijansko upravo nad Tripolitanijo od leta 1951 dalje ter britansko upravo do tega leta s pomočjo posvetovalnega odbora 7 članov, od katerih sta Turčija in prej Egipt odklonila sodelovanje, je bila odbita, ker je dobila samo 33 glasov proti 17 in 8 vzdržanim, kar ne doseže potrebne dvotretjinske večine. Izid glasovanja so številni delegati sprejeli z navdušenim ploskanjem. Večina južnoameriških delegatov in tudi francoski delegat so nato izjavili, da bodo glasovali proti celokupnemu načrtu, ki je bil kakor omenjeno odbit.

Odbit je bil tudi sovjetski predlog, ki je priporočal neposredno zaupništvo upravo OZN nad bivšimi italijanskimi kolonijami. Dalje je bil odbit pakistanski predlog, za ustanovitev posebne komisije, ki naj bi preučila to vprašanje in predložila poročilo na prihodnjem zasedanju skupščine.

Kakor smo že včeraj poročali, so na nočni seji govorili številni delegati, ki so ostro obsojali angleški načrt. Sirijski delegat je kritiziral hinavščino tistih, ki zatrjujejo, da načrt odgovarja želji domačega prebivalstva, dočim popolnoma odklanja te želje. Delegat Izraka je poudaril, da se svetovni mir ne more ohraniti, če se narodi in ozemlja smatrajo kot premije za močnejše države.

Predstavnik Sauditske Arabije je govoril o grozodejstvih Italijanov v Libiji in je poudaril da ima De Gasperijeva vlada še danes ministrstvo za Italijansko Afriko, ki je fašistična dediščina. Sovjetski delegat Malik je poudaril, da razpravljanje o bivših italijanskih kolonijah dokazuje, da si skušajo ZDA in Velika Britanija zagotoviti vojaške in strateške prednosti ter hočejo vsiliti svoje želje glavni skupščini OZN. Malik je tudi pripomnil, da dejstvo, da nekatere prizadete dežele ne prikrivajo svoje naklonjenosti do sovjetskega predloga za neposredno varuštvo OZN, ki bi pripravilo pot za naglo neodvisnost Libije, Somalije in Eritreje, pomeni veliko sovjetsko zmago. Tudi kitajski delegat je izjavil, da bo glasoval za sovjetski predlog, ter da se bo vzdržal glasovanja o angleški resoluciji.

Ameriški delegat je zatrjeval, da predstavlja sedanji kompromis edino praktično rešitev.

Danes popoldne se je razpravljanje nadaljevalo. Kuba, Urugvaj in Costarica so predlagale, naj bi to vprašanje preučila ponovno «mala skupščina» in naj bi pripravila poročilo do prihodnjega zasedanja. Poljska delegacija pa je predlagala, naj se razpravljanje enostavno odloži do prihodnjega zasedanja skupščine, ki bo v septembru. Poljski predlog je bil sprejet z 51. glasovi in 6. vzdržanimi, predlog omenjenih treh držav pa je bil odbit s 27. glasovi proti 21. in 11. vzdržanimi.

Pred končnim glasovanjem je sovjetski delegat Malik poudaril zgodovinski značaj odločitve, ki je zavrnila angleško-italijanski načrt in dokazala, da so zarote za hrbtom OZN zapisane neuspehu in da se nobena zadovoljiva rešitev ne more doseči brez poprejšnjih posvetovanj.

Po zaključku debate o kolonijah je poljski delegat Suhy sporočil, da je glavnemu tajniku izročil ovadbo o kršitvi človeških pravic in pravic zatočišča po nekaterih državah članicah OZN s posebnim ozirom na primer Eislerja, ki so ga britanske oblasti aretirale po navodilih vlade ZDA. Poljski delegat je zahteval, naj se o tem razpravlja na tem zasedanju. Predsednik Evatt pa je trdil, da skupščina ni pristojna, da bi sedaj razpravljala o tem. Suhy je temu ugovarjal.

Suhy je izjavil, da je vprašanje tako nujno, da bi poljska vlada lahko zahtevala posebno zasedanje glavne skupščine. Toda skupščina je zavrnila predlog za vpis zadeve Gerharda Eislerja na dnevni red in predsednik je izjavil, da je dnevni red zasedanja izčrpan.

Nato so imeli zaključni govor še Trygve Lie in Evatt ter ameriški delegat Austin. Prihodnja skupščina bo v septembru.

Roosveltov sin izvoljen

NEW YORK, 18. — Franklin Delano Roosevelt iz New Yorka, sin pokojnega predsednika, ki je kandidiral pri delnih volitvah v predstavniško zbornico v 100. okraju New Yorka, je bil izvoljen. Roosevelt, ki je bil izvoljen kljub opoziciji demokratične stranke, ki je njegovega očeta privedla na predsedniško mesto ZDA, bo v zbornici nadomestil demokrata Sol Bloona, ki je bil predsednik komisije za zunanje zadeve in ki je v začetku leta umrl.

TEL AVIV, 18. — Na tiskovni konferenci je uradni glasnik izraelske vlade izjavil, da izraelska vlada ne bo podpisala nobene pogodbe o premirju s Sirijo, dokler bo na izraelskih tleh tudi en sam sirijski vojak.

Zilliacusa so izključili iz laburistične stranke

«Članu laburistične stranke je prepovedano boriti se za mir", je dejal Zilliacus, ki je stalno zagovarjal stališče sklenitve sporazuma med Anglijo in SZ ter drugimi državami vzhodne Evrope

LONDON, 18. — Na zasedanju izvršilnega odbora laburistične stranke je bil sprejet sklep o izključitvi poslanca iz Gatesheada Zilliacusa iz stranke. Na istem zasedanju so sklenili izključiti tudi poslanca Sollyja. Izvršilni odbor je izdal izjavo, da sta bila poslanca izključena iz stranke zaradi svojega delovanja in svojih govorov.

Kot je znano je predstavljal Zilliacus skrajno levico v laburistični stranki ter je stalno zastopal stališče, da je treba doseči sporazum med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo ter državami vzhodne Evrope. Med «vzroke» za njegovo izključitev iz stranke se iz zadnjega časa lahko navede to, da je glasoval proti atlantskemu paktu in da se je udeležil pariškega kongresa miru.

S tem je stranka odvzela Zilliacusu uradno legitimacijo stranke za prihodnje volitve. V političnih krogih pa zatrjujejo, da je do današnjega ukrepa prišlo tudi iz bojazni, da ne bi Zilliacus, čigar polemične sposobnosti so poznane, na prihodnjem kongresu stranke v Blackpoolu nastopil kot tožitelj namesto kot obtoženec.

Na tiskovni konferenci je Zilliacus izjavil: «Voditelji laburistične stranke so sklenili izključiti me iz svoje organizacije, ker sem se udeležil pariškega kongresa miru. Članu laburistične stranke je torej prepovedano boriti se za mir. — Pričela se je borba za bodočnost laburistične stranke. Laburistična stranke mora na prihodnjih volitvah zmagati, toda njeni voditelji, ki so zlezli popolnoma na linijo konservativcev v vprašanjih zunanje politike, so zavzeli v notranji politiki nekako polkonservativno stališče. Če bo laburistična stranka nadaljevala po tej poti, bo pri prihodnjih volitvah poražena.» Končno je Zilliacus dejal, da še vedno smatra laburistično stranko kot edino predstavnico angleškega delavskega razreda in da upa, da bo spet vanjo sprejet, «toda ne za ceno svojega prepričanja», je pristavil.

Zilliacus je finskega porekla. Za časa velike boljševiške revolucije je bil z britansko vojsko v Sibiriji. Pozneje je bil 25. let funkcionar pri Zvezi narodov. Med drugim je tudi upoštevan lingvist. Za časa svoje mednarodne kariere pa tudi po izvolitvi za poslanca l.1945 je potoval po večjem delu Evrope. Sprejela sta ga tudi Stalin in Tito.

Protest Ljudske fronte pri gen. Gaitherju

Tov. Štoki se mora priznati aktivna in pasivna volivna pravica

Gospodu
brigadnemu generalu
Ridgely Gaitherju,
generalnemu ravnatelju za civilne zadeve ZVU
V TRSTU

Slovansko - italijanska ljudska fronta je predložila po predpisih svojo kandidatno listo za občinske volitve v tržaški občini. Med 60 predloženimi kandidati je bil na drugem mestu tudi FRANC STOKA, pok. Jakoba, roj. na Kontovelu (Trst).

Osrednja volivna komisija je sporočila naši Fronti, da je bil FRANC STOKA brisan iz kandidatne liste, ker ni vpisan v volivni imenik tržaške občine, odnosno v seznam stalnih prebivalcev, kot je to primer s tisoči rojenih Tržačanov.

V zvezi s tem ukrepom ugotavlja Slovansko-italijanska ljudska fronta:

1. DA JE FRANC STOKA ROJEN TRŽAČAN,
2. DA PREBIVA OD ROJSTVA STALNO V TRSTU IN
3. DA SE JE IZ SVOJEGA ROJSTNEGA KRAJA ODDALJIL LE V KOLIKOR JE BIL PRISILJEN ZARADI POLITIČNIH NASILIJ FASISTIČNEGA REŽIMA.

Po zlomu fašizma leta 1943 se je vključil FRANC STOKA po prestanih 10 letih konfinacije na raznih proslulih otokih kot dosledni antifašistični borec v narodno osvobodilno vojsko Kot tak je deloval po vsej Primorski do aprila 1944, ko je prišel ilegalno v Trst. Tu je tajno nadaljeval borbo, pripravljal splošni upor prebivalstva proti nacifašizmu in ga aprila 1945 leta uspešno izvedel.

NA PODLAGI NEIZPODBITNIH DEJTEV PRIBIJAMO, DA NI FRANC STOKA NIKOLI IZGUBIL SVOJEGA STALNEGA BIVALIŠČA V TRSTU, ker pač ni pridobil drugega, niti ni bil nikoli pogrešan. PRAV ZATO JE TRDITEV PRISTOJNIH ORGANOV, DA NI FRANC STOKA REZIDENTEN V TRSTU, BREZ PRAVNE OSNOVE, KATERI SO KUMOVALI IZKLJUČNO POLITIČNI MOTIVI. Iz vsega postopka veje očitna in pristranska tendenca izločiti iz vrha naše kandidatne liste doslednega antifašističnega in demokratičnega borca in mu tako onemogočiti vstop v upravni organ svoje rojstne občine.

Slovansko-italijanska ljudska fronta ogorčena po tolikih kršitvah demokratičnih pravic našega ljudstva, protestira proti tej slednji kršitvi in samovolji odločujočih upravnih organov, ki jih inspirira protiljudska politika in smatra vrhovne organe Tržaškega ozemlja odgovorne za vse te krivice.

SLOVANSKO - ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA ZAHTEVA V PRIMERU STOKA FRANCA, DA SE TEMU PRIZNA AKTIVNA IN PASIVNA VOLIVNA PRAVICA.

SLOVANSKO-ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA

NAŠI KANDIDATI — FDILF — I NOSTRI CANDIDATI

Zalašček Alma-Janka

Rojena v Trstu 29. maja 1915; delavka, Slovenka. Že ob začetku narodno osvobodilne borbe je aktivno sodelovala v njej. Aretirana zaradi ilegalnega delovanja; fašistični razbojniki so jo mučili, toda pred živalskim početjem razrednega sovražnika ni klonila.

Obsojena je bila na dosmrtno ječo. Romala je po vseh ječah Italije do njene kapitulacije.

V narodno osvobodilni vojni je izgubila moža, ki je padel za svobodo. Po prihodu iz ječe je stopila v partizanske edinice.

Od svoje vrnitve v Trst do danes je posvetila z vztrajnostjo in doslednostjo vse svoje delovanje demokratičnemu gibanju vedno na čelu ljudskih množic v ostrih pouličnih borbah. Članica glavnega odbora ASIZZ.

* * *

Nata a Trieste il 29-5-1915, operaia, slovena.

Allo sorgere della lotta di liberazione prese parte attiva alla lotta; arrestata in seguito alla sua attività, dopo essere stata nella vita illegale. Fu torturata dagli sgherri fascisti senza cedere di fronte all'espressione bestiale del nemico di classe.

Venne condannata alla pena dell'ergastolo. Peregrinò per le carceri d'Italia fino alla capitolazione.

Nella lotta di liberazione perse il marito caduto per la libertà. Dopo la scarcerazione si arruolò nelle file partigiane. Dal suo ritorno a Trieste fino ad oggi, dedicò con tenacia e conseguenza la sua attività nelle organizzazioni democratiche. Sempre in testa alla dura lotta di piazza. Membra del Comitato direttivo dell'UDAIS.

Stokovac Antonio

Rojen v Kaštelu pri Piranu; zidar, Italijan.

V delavskem gibanju sodeluje od leta 1941. V ilegali član Delavske enotnosti. Sodeloval pri vstaji v bataljonu ladjedelnic Sv. Marka. Znan kot pošten in zaveden delavec.

Nato a Castelvenere di Pirano, muratore, italiano.

Nel movimento operaio dal 1941. Ha collaborato nel periodo illegale quale membro dell'U.O.

Ha partecipato all'insurrezione nel battaglione del Cantiere San Marco. Conosciuto quale operaio onesto e cosciente.

Škamperle Anton

Rojen v Vrhovljah 7. januarja 1886; čevljar. Slovenec.

Oče slavnega padlega tovariša Slavka Škamperla, po katerem nosi svoje ime svetoivansko prosvetno društvo. Nikoli se ni upognil pred fašističnim zatiranjem in se je aktivno boril za uresničenje svojih demokratičnih idej, ki jih je vcepljal zlasti mladini, med katero je bil tudi njegov sin. V ilegalni borbi od vsega začetka delovanja Osvobodilne fronte. Ostal je vedno dosledno zvest svoji stari borbeni liniji. Goreč zagovornik enotnosti demokratičnega gibanja, predvsem pa enotnosti med Slovani in Italijani.

Nato a Vrhovlje il 7-1-1886; calzolaio, sloveno.

Padre del glorioso caduto cui è intestato il nome il Circolo di Cultura di S. Giovanni. Non accettò mai l'oppressione fascista e attivamente lottava per l'affermazione delle sue idee democratiche trasmettendo queste principalmente ai giovani, fra i quali si trovava suo figlio. Nella lotta illegale sin dall'inizio all'OF. Rimasto sempre conseguente sulla sua vecchia linea di lotta. Fervente propugnatore dell'unità del movimento democratico e principalmente l'unità tra italiani e slavi.

Grzančič Josip

Rojen v Trstu 2. septembra 1909; delavec-livar, Slovenec.

Od leta 1943 aktivist Osvobodilne fronte. Partizan. Invalid - Colottijevi banditi so ga ranili v nogo pri nekem «rastrellamentu» Kolonkovca. Spoštovan in cenjen borec.

Nato a Trieste il 2-9-1909; operaio fonditore, sloveno.

Attivista dal 1943 nell'OF. È stato partigiano. Invalido ad una gamba in seguito ad una ferita prodottagli dagli sgherri di Colotti in un rastrellamento a Kolonkovec. Combattente stimato ed apprezzato.

Grgič Andrej

Rojen v Bazovici 17. decembra 1898; gostilničar, Slovenec.

Leta 1928 aretiran zaradi protifašističnega delovanja. Leta 1942 interniran v Italiji. V narodno osvobodilni borbi sodeloval od vsega začetka v OF kot terenski aktivist. Po osvoboditvi sodeloval in sodeluje v raznih protifašističnih organizacijah.

* * *

Nato a Bazovica il 17-12-1898; oste, sloveno.

Per la sua attività antifascista fu arrestato nel 1928. Nel 1942 venne internato in Italia.

Nella lotta di liberazione collaborò fin da principio nell'OF come attivista sul terreno. Dopo la liberazione collaborò e collabora tutt'ora nelle varie organizzazioni antifasciste.

Molinari Giuseppe

Rojen v Trstu 25. septembra 1909; knjigovez, Italijan.

S protifašističnim delovanjem začel leta 1941. Aretiran leta 1943 in odpeljan v koncentracijsko taborišče v Italiji. Po padcu fašizma mu je uspelo pobegniti. Sodeloval pri vstaji. Po osvoboditvi ostal dosleden borbi. Znan med grafičnimi delavci po svojem sindikalnem delovanju.

Nato a Trieste il 25-9-1909; cartotecnico, italiano.

Iniziò la sua attività antifascista nel 1941. Arrestato nel 1943 fu trasportato in un campo di concentramento in Italia. Dopo la caduta del fascismo riuscì a fuggire. Partecipò all'insurrezione. Dopo la liberazione rimase conseguente alla lotta.

Conosciuto nell'ambiente tipografico specialmente per la sua attività nel campo sindacale.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Šanghaju grozi glavni napad z vzhoda

SANGHAJ, 18. — Zdi se, da hoče kitajska narodno-osvobodilna vojska priti nacionalistom v Šanghaju za hrbet in sprožiti glavni napad z vzhoda in ne, kot so nacionalisti pričakovali, z zapada. Nekateri opazovalci mislijo, da se usoda Šanghaja lahko odloči v treh ali štirih dneh. Sile demokratične vojske so se namreč zasidrale na polotoku vzhodno od mesta ter so dosegle reko Vangpu, ki veže Šanghaj z morjem, in se sedaj pripravljajo za napad na Šanlintang, ki je 2 km od letališča Lungua.

Nacionalistične vojaške oblasti so ukazale, da se carinarnice na desnem bregu Vangpuja umaknejo, ladje pa zapuste pristanišče in odpeljejo v Vusung ob izlivu Vangpuja. Posadke mnogih izmed teh ladij pa so zapustile ladje ker niso hotele oditi iz Šanghaja.

Mesto Šanghaj obkroža dim požarov. Čeprav so boji proti jutru ponehali, so nacionalistični vojaki še kar naprej zažigali brez razlike in pa brez vsake strateške potrebe vasi ter rušili še tisto, kar je požar pustil. Tudi lastnini inozemcev niso prizanesli kljub prejšnjim ponovnim zagotovilom oblasti, da bo lastnina inozemcev spoštovana.

Prebivalce požganih vasi pa so mobilizirali za utrjevalna dela. Z dinamitom so pognali v zrak celo neko cerkev in vodni rezervar neke bolnice. Nekatere poročevalce zelo boli, da morajo kaj takega poročati o nacionalistični vojski, ne pa o komunistih.

Čeprav z dokajšnjo rezervo govore vendar v londonskih uradnih krogih, da sta Velika Britanija in ZDA sklenili koordinirati svojo politiko z ozirom na morebitno priznanje ljudskega režima na Kitajskem.

Ameriški Makedonec Vojdanov na obisku v Jugoslaviji

BEOGRAD, 18. — V Jugoslaviji je prispel Smilije Vojdanov, eden izmed ustanoviteljev in predsednik ameriško-makedonske zveze. Na letališču v Beogradu ga je sprejel podpredsednik prezidija ljudske skupščine FLR Jugoslavije Dimitar Vlahov. Po kratkem postanku v Beogradu bo Vojdanov nadaljeval svojo pot v Makedonijo.

PARIZ, 18. — Francosko-jugoslovanska trgovinska pogajanja, ki so se v aprilu pričela v Beogradu, so se včeraj na francoskem zunanjem ministrstvu v Parizu obnovila.

Konferenca KP ČSR se bo pričela 25. maja

PRAGA, 18. — Državna konferenca Komunistične partije ČSR bo od 25. do 29. maja. V pripravi na to konferenco so češki delavci povečali svoje delovne napore, zlasti pa bo delovno ljudstvo v «tednu vzornega dela» pospešilo socialistično tekmovanje, ustanovilo nove brigade udarnikov, povečalo proizvodnjo in delovne norme ter zmanjšalo produktivne stroške.

Končni uradni rezultati madžarskih volitev

BUDIMPEŠTA, 18. — Danes je madžarsko notranje ministrstvo objavilo dokončne in uradne rezultate madžarskih volitev. Volilo je 5 milijonov 730.519 volivcev od skupnega števila 6.053.972 vpisanih volivcev. Za ljudsko fronto je glasovalo 5.478.515 volivcev, proti ljudski fronti pa 164.283 volivcev. Neizpolnjenih volivnic je bilo 86.721.

Scelbova policija nima časa za bandite

PALERMO, 18. — Sicilijanski bandit Giuliano grozi, da bo onemogočil kolesarsko tekmovanje «Giro d'Italia», ako oblasti ne bodo prenehale s preganjanjem njegovih privržencev in če ne bodo izpustile na svobodo njegovih sorodnikov. Policija pripravlja močno spremstvo kolesarjem na prvih dveh etapah, t. j. iz Palerma v Catanijo in iz Catanije v Messino.

CELOVEC, 18. — V soboto 21. maja bo na Koroškem startala štafeta mladine slovenske Koroške, ki bo poneslo pozdrave koroških Slovencev maršalu Titu za njegovo 57. letnico.

BEOGRAD — Splitsko nogometno moštvo «Hajduk» bo odšlo julija in avgusta na turnejo v Avstralijo.

ATENE — Nogometna tekma med Grčijo in Egiptom se je končala z zmago Egipta z 2:1.

Šahovski velemoster Stahlberg v Jugoslaviji

BEOGRAD, 18. — Ze nekaj časa je v Jugoslaviji južno-ameriški šahovski velemojster Gedeon Stahlberg, ki bo igral match z jugoslovanskim prvakom Svetozarjem Gligoričem. Prvih 8 partij bosta igrala v Splitu od 20. t. m. dalje, zadnje štiri pa v Beogradu. Stahlberg, ki je Sved, živi v Argentini in je eden izmed najmočnejših šahovskih velemojstrov na svetu.

BEOGRAD, 18. — V občinskem lutkarskem gledališču v Be gradu so predvajali delo sovjetskega pisatelja Marsaka «Dvanajst mesecev», pripravljajo pa «Rdečo kapico» sovjetskega pisatelja Schwartza. Velik uspeh je doseglo delo Jugoslovana Branka Copiča «Udarniki», ki so ga izvajali 53krat.

S procesa proti borcem za svobodo

Predvolivna kampanja v sodni dvorani

Med vzdušjem šovinizma je sodišče ugodilo manevriranju tožilca - Izjavilo je, da je nekompetentno soditi dejanje in bo zadevo sodilo porotno sodišče

Nedvomno je bila najzanimivejša priča vsega dosedanjega poteka procesa ing. Forti Fulvio, ki je pričal včeraj skorajda ves dopoldan. Pojasnil je nastanek bataljona Delavske enotnosti «S. Just» in naloge, ki jih je ta imel. Omenil je svoje delovanje v ilegali. Skraja je bil povezan s CLN-om. Potem ko so nekatere voditelje tega deportirali v Nemčijo, je izgubil stik z njim. Skušal je navezati stike s kapitanom Mianijem Ercolom, toda zaman, kajti na domenjene sestanke ni bilo nikogar. Ker je inženir ostal brez zveze, je stopil v stik z Delavsko enotnostjo. Sredi aprila 1945 je bil imenovan za poveljnika bataljona. 3. maja pa je skupaj z Buljanom in Lukšo, na čelu bataljona, vkorakal v Tovarno strojev. Bataljon se je prej boril proti Nemcem okrog gradu Sv. Justa. V tovarni je bilo pridržanih nekaj oseb, od teh so nekaj takoj spustili, ostale pa so pozneje odpeljali. Vse to je bilo izvršeno v smislu povelj, izdanih od II. sektorja. Vsem tem osebam je bilo določeno, da bodo podvržene preiskavi in to zaradi njihove preteklosti. Bile so dispozicije, da je treba aretirati osebe, ki so si umazale roke s kolaboracionizmom in podobnimi fašističnimi kriminalnimi dejanji. Vendar pa se je priča na vse načine, dasi s hladnim in umirjenim glasom, zvijala, da ni kot poveljnik izdala nobenega podobnega povelja. Več kot na dlani je bilo, da ga bi tožilec lahko mimogrede spravil na zatožno klop.

Predvolivna manifestacija

Ozračje, ki je bilo do sedaj še nekam sorazmerno mirno, kljub velikemu številu poslušalcev, se je počasi, toda vztrajno začelo segrevati. Nemalo zaslug sta si zato pridobila dva človeka, recimo na pol režiserja v pomanjšani obliki. To je bil predvsem državni tožilec Grubissi, ki je pri podobnih procesih postal zadnje čase nekam vnet, in odvetnik Giannini.

Tožilec: «S kakšnim namenom se je priča pridružila Delavski enotnosti, kot Italijan ali Slovan».

Priča: «Moj namen je bil, da se borim proti Nemcem in da branim tovarno pred uničenjem, kot so to imeli Nemci v načrtu».

Kezich: «So bili tudi drugi ljudje, ki so sodelovali pri Delavski enotnosti».

Priča: «Mislim, da je tako».

Tožilec: «Toda kakšni so bili vaši nameni pri tej borbi»

Priča: «Moj namen je bil, da se borim proti Nemcem». Skušal sem priti v stike z italijanskim CLN-om. Toda zaman. Domenjen sem bil za dva sestanka, na katera bi moral priti kapitan Miani, toda tega ni bilo.

Zennaro: «Glej, kam smo prišli, koj bomo spravili pod proces še Alexandra».

Tožilec: «Je priča Italijan?» V dvorani je nastal hrup, kot upravičena reakcija na taka odiozna vprašanja.

Tožilec: «Hotel bi vedeti, ali so imeli namene, da preganjajo fašiste ali Italijane».

Priča: «Tedaj so bili Slovani naši zavezniki, kot so bili Američani in Angleži. Osebno sem želel, da pride Trst pod Italijo».

Tožilec: «Ali je priča smatrala CLN za veljavnega?»

Priča: «Da, vprašal sem za zvezo, imel sem dva sestanka, na katera bi moral priti kap. Miani, bilo pa ni nobenega».

Tako se je končal dvogovor, ki zgovorno, brez komentarjev, prikazuje, na kakšen način se danes inscenirajo v Trstu procesi. Priča je vse priznala, da je bilo treba za vsako vojaško povelje, ki ga je izdal bataljon, dva podpisa in to poveljniški in političnega komisarja. Na vsak način pa je dodala, da o poveljih za aretacijo ne ve ničesar. Tu se je vzdignil obtoženi Luxa in izjavil, da je bil zaporni nalog spisan na stroj in da je bil na poveljstvu bataljona v tovarni. Podpis pa, da je bil tudi Fortijev. Na vprašanje odvetnika Kezicha, ali je Forti skupno z drugimi dobival povelja sektorja tiste dni, je priča priznala, da so pred 3. majem bili z Luxo in Bulianom na poveljstvu drugega sektorja pri Sv. Ivanu. Tja so bili klicani zaradi navodil in zaradi neke aretacije.

Italijanska čustva odvetnikov Gianninija in Annoscie

V dvogovoru med pričo Fortijem in predsednikom je vstopil odvetnik Zennaro s svojimi vprašanji. Odgovori priče na jasno postavljena vprašanja so bili kaj zanimivi.

Odvetnik Zennaro: «Ali je med ilegalo imelo to gibanje tajne sestanke»?

Priča: «Da».

Zennaro: «Kje, v vašem stanovanju»?

Priča: «Mislim, da bo tako».

Zennaro: «Ali ste med temi sestanki kdaj prisegli»?

Priča: «Ne spominjam se».

Zennaro: «Ali so na teh sestankih bili prisotni tudi odposlanci IX. korpusa?»

Priča: «Ne morem zanikati, ne potrditi; res je, da so na sestankih bile osebe, ki jih nisem poznal. Imele so partizanska imena».

Zennaro: «Ali ve priča, da je bila IX. korpusu dodeljena tudi brigada Trieste?»

Priča: «Vem, da so bili med Titovimi partizani tudi Tržačani». Priča je še izjavila, da se mu niso zdele nič posebnega aretacije 6. oseb 3. maja zjutraj. To pa predvsem zaradi tega, ker je poznal Buliana in Luxo kot poštena človeka.

Zennaro: «So bili pazniki tedaj v Tovarni strojev vsi Italijani?»

Priča: «Da, Italijani».

Zennaro: «Veste, to vprašanje sem stavil zaradi tega, ker gre za obtožbo za nekake besede, ki naj bi tedaj padle o aretaciji, češ da so se na ta način rešili 4 Italijanov, paznikov».

Odvetnik Annoscia, kandidat Italijanskega bloka, rdeč kot rak v obraz, na pol sede, na pol stoje: «Da ne bo dvoumnosti, sem tudi jaz Italijan». In v dvorani spet hrup. Obtoženci so vprašali odvetnika: Kaj smo pa mi, mar nismo Italijani? Ko se je hrup polegel, je priča povedala še, da je tedaj, maja meseca, tudi on imel rdečo zvezdo na suknjiču. Iz ust odvetnika Annoscie pa pride nekaj nerazumljivih brbljanj o Istri.

Ker je državni tožilec manevriral z nekakim papirjem, iz katerega bi bilo baje razvidno, da je tedanji drugi sektor izdal nalog, naj poleg fašistov aretirajo tudi one pripadnike CLN-a, je Luxa pojasnil, da so pred 3. majem on, Bulian in priča bili na sektorju glede navodil in aretacij, toda ne o aretaciji, o katerih misli tožilec, pač pa o fašistih. Sledil je odmor. Medtem ko je bila že v dvorani priča Lombardi Francesco, se je sodišče umaknilo, ker ni vedelo, ali bi ga zaslišalo, ker se je tej priči odpovedal tožilec. Odvetnik Annoscia je tudi ugovarjal, da bi jo zaslišali. Odvetnik Zennaro pa je na vsak način vztrajal, da bi jo zaslišali. Prav med tem odmorom je spet prišlo do incidenta, ko je Ricattijeva žena začela zmerjati Lombardija na ves glas. Lombardi je namreč potlačil njenega moža na zatožno klop. Po Lombardiju, ki v bistvu ni ničesar povedal, je bil zaslišan tudi Succi Benvenuto, bivši informator podtalnega gibanja v Tovarni strojev, čeprav je včeraj Succi pred sodnikom to zanikal.

Annoscia: «Ali je Ricatti pokazal svoja italijanska čustva?»

Priča: «Da.

Giannini: «Dajmo no, sedaj so vsi Italijani, vsi menjajo misli». Obrnjen proti odvetniku Annosci pa: «Kaj prosite bogajme».

Predzadnja priča je bila Semeraro Josip, ki je prisostvoval tedanjim dogodkom v Tovarni strojev, in ki je odvetniku Annosci zadostil z odgovorom, da je bil Ricatti navdušen pobornik Delavske zbornice. Spet je posegel vmes odvetnik Giannini s svojimi pripombami, ki so segrele kri kandidatu odv. Annosci. Zadnji je pričal Meriggioli Ivan, ki je govoril o oni frazi, češ da so se z aretacijo paznikov rešili 4 Italijanov.

Tožilec uspel v svojem manevriranju

Na popoldanski razpravi je vstal tožilec. To, kar smo predvidevali nekako že v nedeljo, ko smo pisali o procesu, se je včeraj res zgodilo. Imamo pač prakso s tukajkšnjimi sodišči in njegovimi sodniki. Tožilec je namreč predlagal, naj bi Buliana obtožili, češ da je surovo postopal proti aretiranemu Casucciju, dalje da so druge obtežilne okoliščine, češ da so obtoženci iz nizkotnih namenov postopali proti aretirancem, da bi prišli na njihov položaj, ki so ga zavzemali kot paznik v tovarni in končno, da so vsi skupaj delovali na lastno pest. Zaradi tega se je glasil za ključek, naj bi sodišče izjavilo, da je nekompetentno, da bi sodilo te dogodke, in naj spise vrne državnemu tožilstvu, od koder seveda bi bila edina pot na porotno sodišče.

Spregovoril je odvetnik Zennaro: «Tožilec išče dlako v jajcu. Išče to, kar je že pri preiskavi izključil tožilec dr. Colotti. Govorite o mučenju. Te dni sem branil nekega obtoženca Turka. Sodišče ga je oprostilo. Ko bi moral zapustiti ječo, so ga spet aretirali. Zaslišali so ga in Turk je moral k zdravniku na pregled, ker so ga tako močno pretepli na policiji. In vendar nihče ne govori tu o mučenju. Na takem, izrazito političnem procesu kot je ta, kjer obtožujejo partizane nizkotnih dejanj, je to navadno klevetanje».

Tožilec skoči pokonci razburjen in protestira:

Odvetnik Zennaro nadaljuje: «Res je to klevetanje in pri tem vztrajam, niti besedice ne umaknem».

Predsednik sodišča: «Odvetnik, držite se v mejah tehničnega procesa».

Zennaro: «Ne umaknem besede. O nizkotnih dejanjih ni mogoče govoriti, ker iz dosedanjega poteka procesa to ni razvidno. Izenačujete Buliana in Luxo kot one, ki so zagrešili vse to. S tem obtožujete tudi Fortija, kot poveljnika bataljona, čeprav nočem, da bi njega obtoževali. Obtoženci so delovali v smislu vojaških povelj z orožjem v rokah in kot taki ne morejo biti obsojeni, zato predlagam takojšnjo, popolno oprostitev.

Odvetnik Kesich se je pridružil temu predlogu. Odvetnik Annoscia se je boril za svojega Ricattija. Giannini pa je izjavil, da se podredi odločitvam sodišča. Po eni uri zasedanja je sodišče kajpada ugodilo zahtevi državnega tožilca.

VOLIVCI, VOLIVKE, POZOR!

Poslušajte radijski postaji Trst I. in Trst II., kjer bodo govorili govorniki Ljudske fronte

Govorniki Slovansko - italijanske ljudske fronte bodo govorili na radijskih postajah TRST I. in II. v sledečih dneh:

TRST I.					TRST II.				
23.5	od	20.20	do	20.32	Danes	od	13.00	do	13.12
29.5	»	12.40	»	12.52	25.5	»	20.00	»	20.12
4.6	»	20.20	»	20.32	31.5	»	13.00	»	13.12
9.6	»	13.42	»	13.52	6.6	»	20.00	»	20.12
11.6	»	20.40	»	20.45	10.6	»	13.00	»	13.10
					11.6	»	21.00	»	21.05

Gen. Gaitherju se zdi „priporočljivo" dovoliti napise v „tujih" jezikih

Že pred dnevi smo javili v našem časopisu, da smo prejeli iz urada za informacije pri vojaški upravi sporočilo, da bo izšel ukaz, s katerim bo «zadovoljivo rešeno naše vprašanje o nagrobnih napisih na pokopališčih v slovenskem jeziku». Ta ukaz je bil sedaj objavljen v uradnem listu vojaške uprave in se glasi:

Ker sodim, da je priporočljivo dovoliti napise v tujih jezikih na nagrobnih kamnih in spomenikih na pokopališčih v britsko- ameriški coni Svobodnega tržaškega ozemlja, zato jaz, Ridgely Gaither, brigadni general ameriške vojske, generalni ravnatelj za civilne zadeve

UKAZUJEM

člen 1.

S tem se dovoljuje uporaba tujih jezikov v nagrobnih napisih na nagrobnih kamnih in spomenikih na pokopališčih v coni.

člen 2.

Ta ukaz stopi v veljavo na dan, ko se objavi v Uradnem listu.

Najprej so Slovencem zabranili napise v slovenskem jeziku, sedaj izdajajo odgovorne oblasti ukaz, ki smatra «priporočljivo», da se dovoli na našem ozemlju napise v «tujih» jezikih. In kateri so ti tuji jeziki? Slovenski jezik seveda, ki ga statut za Tržaško ozemlje smatra poleg italijanščine kot uradni jezik.

Torej so bili zaman vsi protesti demokratičnega tržaškega ljudstva, ki je zahtevalo in danes še bolj odločno zahteva ukinitev fašističnih zakonov, s katerimi so fašisti četrt stoletja zatirali slovensko ljudstvo?

Mi Slovenci Tržaškega ozemlja ne moremo pristati na to, da bi odgovorne oblasti izenačevale slovenski jezik z drugimi jeziki, razen z italijanskim in hrvatskim, ki jih govori tukajšnje prebivalstvo. Formulacija vojaške uprave, češ da je tudi slovenski jezik «tuj jezik», je groba žalitev za vse slovensko prebivalstvo Tržaškega ozemlja, ki na kaj takega ne bo nikoli pristalo!

Gostovanje ljubljanske drame v Kopru

Prodaja vstopnic za gledališko predstavo «Kranjski komedijanti», ki bo v soboto 21. t. m. ob 20 v gledališču «Ristori» v Kopru, je pri potovalnem uradu «ADRIA-EXPRESS» v ul. F. Severo 5 b - tel. 29-243.

Prostor v avtobusu bo za vsako osebo rezerviran in zajamčen. Odhod v soboto 21. t. m. ob 18.30 z avtobusne postaje. Povratek po končani predstavi.

Zakaj VU tako slabo plačuje slovenske otroške vrtnarice?

Ker imamo že na dnevnem redu borbo tržaškega delavskega razreda za dosego povišanja sedanjih plač, ki nikakor ne odgovarjajo današnjim življenjskim potrebam, moramo spregovoriti tudi o slovenskih otroških vrtnaricah, ki prejemajo tako borno plačo, da z njo nikakor ne morejo kriti vseh stroškov za nakup niti najpotrebnejših stvari. Mesečno prejema na primer slovenska otroška vrtnarica, ki vrši z vso ljubeznijo svojo naporno in težko službo, okrog 20.000 lir. Ali si lahko predstavljamo, kako se preživlja otroška vrtnarica, ki ima mogoče še bolehne starše, za katere mora skrbeti. Ali bo lahko ta krila s svojo plačo stroške za visoko najemnino, hrano, tramvaj, da ne omenimo niti nakupa obutve in oblek.

Njihova služba je, kot smo že naglasili, zelo naporna, saj morajo mnoge vršiti svoje delo brez stro kovnih pomočnic ter se ves dan ukvarjati tudi s 40 otroci, ki zahtevajo mnogo potrpljenja in pažnje. In vendar so se naše slovenske vrtnarice posvetile temu delu z vso ljubeznijo in vnemo.

Slovenske otroške vrtnarice so že zaprosile vojaško upravo, da bi ukrenila vse potrebno za dosego povišanja njihovih skromnih plač. Toda tudi na te upravičene zahteve je ostala vojaška uprava gluha. Mar jih hoče na ta način indirektno prisiliti, da podajo odstavko na svojo službo ter si poiščejo službo kje drugje? Torej se skrivajo za vsem tem postopanjem vojaške uprave še drugi nameni?

Slovenske vrtnarice, ki posvečajo vso svojo pažnjo in ljubezen našim najmlajšim, imajo vso pravico prejemati tako plačo, ki bi odgovarjala njihovemu delu in s katero bi lahko krile stroške za preživljanje. Zato odločno vztrajajo pri svoji zahtevi o povišanju plač ter se bodo za to tudi odločno borile.

Slabo jim prihaja... ...in odkrivajo svojo duševno revščino

Nekateri ljudje se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da žive v Trstu tudi Slovenci, in sicer ne od včeraj, temveč že tisoč let. Se teže gre v njihove šovinistične možgane, če jim zatrjujemo, da bodo Slovenci še naprej živeli v Trstu kljub raznim italijanskim blokom in strankam, ki se imenujejo socialistične in republikanske, ter gibanju, ki si prilašča priimek «socialno». Taki ljudje postanejo, čim zaslišijo slovensko besedo, silno nervozni, ne vedo, kaj bi storili — v vsakem primeru nameč odkrijejo svojo duševno revščino.

Včeraj popoldne ob 13.30 so se učenke slovenske nižje trgovske šole, ki stanujejo pri Sv. Ivanu, peljale s tramvajem št. 3 v šolo. Ko je nekdo slišal, da govore deklice po slovensko, je kar glavo izgubil. Laže bi prenašal še tak zobobol kot pa glasove slovenske govorice, in to v «Trieste italianissima» in sredi volivne kampanje! Ko so učenke pri ribarnici izstopile, je izstopil tudi on, čeprav ni bil to njegov prvotni namen, in je deklicam sle-

Iz volivnega programa Ljudske fronte

FPLF

Slovansko - italijanska ljudska fronta ugotavlja, da je normalizacija političnega življenja vezana z uveljavljenjem mirovne pogodbe in zahteva zato imenovanje guvernerja STO-ja in uveljavljenje statuta.

Resolucija upokojencev INPS

Nesramno izkoriščanje starejših delavcev naj bo opomin vsem aktivnim delavcem!

Na svoji skupščini z dne 13. maja so upokojenci INPS (Istituto nazionale Previdenza Sociale) po proučitvi celotnega položaja, v katerem se nahaja vsa kategorija teh upokojencev, izdali sledečo resolucijo:

Upokojenci INPS odločno protestirajo zaradi nesramno nizkih pokojnin, ki jih že leta in leta prejemajo od zgoraj navedenega pokojninskega zavoda in katere ne zadostujejo za kritje stroškov za nakup najpotrebnejših življenjskih stvari.

Ker prejemajo tako nizke plače, so upokojenci INPS primorani nadaljevati s službo tudi potem, ko so že dosegli starost 65 in tudi 70 let. Niso celo redki primeri, ko so prisiljeni nadaljevati s službo delavci, ki so dosegli starost že 76-80 let in ki imajo za seboj že morda po 40-50 in tudi do 55 let aktivne službe.

S tem da ostaja vprašanje povišanja pokojnin vsem tem upokojencem še vedno nerešeno, postaja njih položaj iz dneva v dan bolj kritičen. Ti delavci, ki so že presegli starost 65 let in celo 75 let in ki so prisiljeni še nadaljevati z delom, ker bi si drugače ne mogli preživljati, dokler imajo še toliko moči, da ga lahko izvršujejo, to se pravi «dati zadnjo kapljico krvi zato, da se lahko vsaj preživljajo».

Upokojenci INPS se tokrat ponovno obračajo na odgovorne oblasti ter zahtevajo z vso odločnostjo:

a) da proučijo končno z vso resnostjo vprašanje brezposelnosti ter ga v čim krajšem času tudi rešijo. S tem da bi končno rešile ta pereči problem, bi bila vsaj delno rešena še dva važna problema in sicer problem zaposlitve mladih delavcev kot tudi problem brezposelnih.

b) Da odobrijo «načrt za pomoč» ki ga je izdelala študijska komisija za upokojence, ki je bila ustanovljena na pobudo Zveze ES za upokojence. Ta načrt je komisija predložila odgovornim oblastem že 28. februarja in sicer je v njem zahtevala, da bi se pokojnine upokojencev zvišale vsaj na 10.000 lir mesečno

Upokojenci INPS poudarjajo, da imajo po tolikih letih neumornega dela pravico prejemati pokojnino, ki bi morala doseči višino 20.000 lir (katere polovico bi izplačevale odgovorne oblasti, drugo polovico pa delodajalci). Dokler to vprašanje ne bo rešeno v splošno korist prizadetih, se bodo tržaški upokojenci ostro borili proti vsakršnemu odpustu z dela starejših delavcev, ki so že dosegli starost 65 let. Na ta način bodo vsaj preprečili, da se ne bodo še drugi upokojenci pridružili sedanjemu številu upokojencev, ki so prisiljeni stradati ali pa beračiti, če se hočejo preživljati.

Tržaški upokojenci pozivajo zato vse aktivne delavce, da jim po svojih močeh pomagajo v njihovi borbi za rešitev tega perečega problema, ker bodo edinole na ta način lahko preprečili, da bi se nekoč ne znašli v enakem kritičnem položaju.

Nesramno izkoriščanje starejših delavcev, ki traja že leta in leta, naj bo opomin vsem aktivnim delavcem!

ALI SI ZE NAROCNIK «PRIMORSKEGA DNEVNIKA»

Borba delavstva ILVA so še vedno nadaljuje

Borba delavstva tovarne ILVA se še vedno nadaljuje z nezmanjšano silo. Ukrepi in grožnje vodstva tovarne, s katerimi je hotelo zavreti borbo svojih uslužbencev za dosego svojih upravičenih zahtev, so dosegli prav nasprotne rezultate, kot si jih je vodstvo želelo. Če je bil borbeni duh med delavstvom te tovarne prej močan, se je sedaj še mnogo bolj okrepil. Vsi brez izjeme so pripravljeni nadaljevati z odločno borbo, pa četudi bi bilo za to potrebno oklicati popolno stavko, s čemer bi bila seveda popolnoma ukinjena dobava plina Trstu.

Delodajalci vztrajajo pri svojem prvotnem stališču, ker upajo, da se bo borbenost delavstva zmanjšala. Toda njihovi upi so zaman. Delavci ILVA bodo vztrajali pri svojih zahtevah, dokler ne bodo uresničene vse njihove upravičene zahteve, ki so v glavnem: povišanje sedanjih prenizkih plač.

KOLEDAR

Četrtek 19. maja Peter, Vitoslava

Sonce vzhaja ob 4.30, zahaja ob 19.33. Dolžina dneva 15.03. Zadnji krajec vzhaja ob 1.19, zahaja ob 11.00.

Jutri petek 20. maja Bernardin, Milodar

SPOMINSKI DNEVI

1888 je bil rojen M. M. Svernik, predsednik prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR.

1869 se je rodil pesnik in dramatik Anton Medved. Umrl je 12. marca 1910.

PRESKRBA

Konec razdeljevanja olja za upokojence in reveže. Sepral sporoča, da bo v soboto 21. t. m. zaključeno razdeljevanje čistega olivnega olja na dodatne nakaznice za upokojence in reveže v mestu.

Oddaja naročilnic dodatnih nakaznic za mleko. Do 25. t. m. morajo biti prenotirani vsi dodatki za mleko za bolnike, noseče žene, dojilje in umetno hranjene otroke.

Razdeljevanje masti na dodatne nakaznice. Danes bodo pričeli v mestu in podeželju razdeljevati svinjsko mast na dodatne nakaznice. Kdor hoče, lahko vzame namesto masti olje, in sicer v razmerju: 1 dcl olja je 100 gr masti. Seveda mora zato dati oba odrezka: olje in mast za mesec maj.

Konec razdeljevanja 31. t. m. — Cena 200 in 202 lir za kg.

PROSVETNA DRUŠTVA

PROSVETNO DRUSTVO V BARKOVLJAH opozarja vse pevke in pevce na današnjo vajo. Zaradi sporeda, ki bo moral biti končan do določenega roka, so naprošeni vsi člani pevskega zbora, naj ne manjkajo ne pri tej ne pri naslednjih vajah. Vsaka odsotnost ovira redno učenje in zavlačuje napredek tistih, ki stavijo točnost in red v prvo vrsto.

Planinski izlet v Glinščico

Slovensko planinsko društvo v Trstu priredi v nedeljo 22. t. m. izlet v Glinščico.

Odhod ob 8 zjutraj od končne tramvajske postaje št. 11.

Druga skupina odhaja z vlakom opoldne s kolodvora Sv. Andreja.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za Dijaško matico daruje učiteljstvo prosvetnega sindikata 6150 lir mesto cvetja na grob tov. Stipanič Frančiške.

Obvestilo Gospodarske delegacije FLRJ v Trstu

Gospodarska delegacija FLRJ v Trstu obvešča vse državljane Federativne ljudske republike Jugoslavije, ki stalno bivajo na področju STO-ja, o naslednjem:

Vsi državljani FLRJ, ki stalno bivajo v inozemstvu, so dolžni, da se v smislu čl. 15 Zakona o državljanstvu FLRJ evidentirajo pri področnem predstavništvu FLRJ v državi, kjer bivajo, ali da se pismeno prijavijo ministrstvu za notranje zadeve FLRJ. V nasprotnem primeru izgubijo državljanstvo FLRJ.

Gospodarska delegacija FLRJ v Trstu poziva zaradi tega vse državljane FLRJ, ki stalno bivajo na področju STO-ja, da čimprej uredijo to vprašanje. Za vsa ostala pojasnila pa naj se obrnejo naravnost na delegacijo na trgu Venezia 1/I.

Trst 15. maja 1949.

Gospodarska delegacija FLRJ v Trstu

Sprejeti sklepi na seji odbora za medsebojno volivno sodelovanje

Dne 17. maja se je sestal na prefekturi odbor za medsebojno volivno sodelovanje, da bi proučili sledeča vprašanja: a) definicija volivnega zatišja in kako bi ga dosegli; b) koordinacija javnih volivnih manifestacij (zborovanja, sestanki); c) izdajanje dovoljenj s strani policijskih oblasti za kratka zborovanja; č) uvedba discipline za lepenje lepakov; d) sodelovanje tiska pri sestankih odbora; e) slučajnosti.

Na sestanku pa so izčrpno obravnavali samo prvo in tretjo točko dnevnega reda. Na začetku sestanka, kateremu je predsedoval predstavnik Italijanskega bloka, je delegat Slovansko-italijanske ljudske fronte predlagal, naj bi ta odbor preimenovali v koordinacijski odbor za volivno kampanjo, to pa zaradi tega, da ne bi napačno pojmovali funkcijo tega odbora, kajti ne moremo govoriti o kakšnem volivnem sporazumu, pač pa lahko govorimo o nekakem organu, ki je nastal komaj sedaj — mesec dni pred volitvami, medtem ko pa do sedaj v pripravljalni fazi ni bilo podobnega organa.

Vsi navzoči od predsednika pa do predstavnikov komunistične partije so se seveda izrazili proti temu predlogu.

Pri prvi točki dnevnega reda so intervenirali vsi predstavniki; določili so meje volivnega premirja in sicer na ta način, da so se predstavniki posameznih strank obvezali, da bodo njihove stranke vodile kampanjo, ne da bi druga drugi škodovale s sabotažo, da bi motile propagando drugih in podobno. Skratka, predstavniki političnih strank so se obvezali, da bodo njihove stranke spoštovale manifestacije vseh strank, tako da se bo volivna kampanja vršila v miru. Izključene so katere koli protidemonstracije, motenja shodov, žvižganje in vpitje med shodi. Glede tretje točke dnevnega reda so vsi soglasno sklenili, naj stalni tajnik tega odbora dr. Tulio Bonifacio posreduje pri policijskih oblasteh, da bi te bile čim bolj širokosrčne pri izdajanju dovoljenj za kratke shode. In sicer naj bi bilo dovoljenje izdano vsaj 24 ur po predloženi prošnji. Določili so še, da bodo na prihodnjem sestanku 20. t. m. predložile vse stranke seznam glavnih trgov, kjer bi želele imeti od 23. pa do 11. junija zborovanja.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

Jutri 20. t. m. ob 20 gostovanje v kinodvorani *na OPČINAH* z d'Usseaujevo igro

GLOBOKO SO KORENINE

Prodaja vstopnic v trgovini Cok na Opčinah.

Gledališče „Ristori" Koper

Tridnevno gostovanje ljubljanske drame.

Razpored predstav prinašamo na «Istrski strani».

Gledališče Verdi

Nocoj ob 20.45 bo dramska skupina Adani—Calindri nastopila z delom John van Bruten-a «Glas grlice».

OGLEJTE SI SLIKARSKO RAZSTAVO BOGDANA GROMA

Opozarjamo občinstvo, da si ogleda umetniško razstavo akademskega slikarja Bogdana Groma v galeriji «Scorpione» v ul. S. Spiridione št. 12 b.

Razstava je odprta ves dan.

Nočna služba lekarn

Codermatz, ul. Tor S. Piero 2; Picciola, ul. Oriani 2; Serravallo, trg Cavana 1; Zanetti-Vivante, ul. S. Lazzaro 3; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

TRZASKA BORZA

Zlati šterling 8400, papirnati šterling 1950, telegrafski dolar 638, dolar 635, švicarski frank 164, 100 francoskih frankov 175, avstrijski šiling 26, zlato 1020 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 18. maja 1949 se je v Trstu rodilo 9 otrok, umrlo je 7 oseb, porok pa je bilo 12.

Cerkvene poroke: uradnik Palumbo Michele in uradnica Miani Silvija, zobozdravnik Capponi Renato in gospodinja Pes Litijana, delavec Laghi Stelio in gospodinja Žnidar Amneris, delavec Fantin Ottorino in šivilja Esposito Marija Giulia, livar Russignan Cesildo in snažilka Kodarin Jolanda, mehanik Bronzin Ivan in delavka Grezar Nerina, delavec Ferluga Mario in delavka Pappalardo Alojzija, uradnik Storello Mauro in gospodinja Lagrande Lucija, uradnik Caracciolo Corradinoin gospodinja Cannelotto Nella, uradnik Pressel Attilio in uradnica Tirel Nedda, stavec Porcelluzzi Michele in gospodinja Mervich Bianca, trgovec Furlan Emilij in učiteljica Giorgi Marija Lilijana.

Umrli so: 9 ur star Sedmak Emanuele, 1 dni stari Linda Bruno, 66-letni Vaselli Emilij, 76-letni Eustratiadis Ivan, 52-letna Lucev Katarina, vd. Marković, 81-letni Zucca Agostino, 45-letna Mulich Izabela, por. Ferfoglia.

RADIO

TRST II.

Četrtek 19. maja 1949.

7.00: Koledar. 7.05: Jutranja glasba. 7.15: Poročila. 7.30: Jutranji glasbeni spored. 11.30: Iz opernih partitur. 12.00: Novi svet. 12.10: Znane melodije slovanskih narodov. 12.45: Poročila. 13.00: Volivni govor tov. Stoke. 13.12: Chopinova glasba. 14.00: Poročila. 14.15: Dnevni pregled svetovnega tiska. 14.28: Citanje večernega sporeda. 17.30: Popoldanska plesna glasba. 18.00: Glasbeno predavanje. 18.30: Komorna glasba. 19.00: Slovenščina za Slovence. 19.15: Iz Leharjevega sveta. 19.45: Poročila. 20.00: Schumann: Simfonija št. 3. 20.30: Človek in priroda. 20.45: Glasbena medigra. 21.00: Radijski oder: F. Deval: «Stefan», drama v 3 dejanjih. 22.15: Pester večerni spored. 22.45: Plesna glasba. 23.15: Poročila. 23.30: Kaj vam nudi jutrišnji spored? 23.35: Ob sveči.

KINO

KINO OB MORJU. 15.30: «Oswiecizm» (Auschwitz). Poljski film. Film o trpljenju internirancev pod načifašizmom.

ROSSETTI. 16.30: «Prehod na severozap

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Prosta cona še vedno v poskusni dobi

Dr. Poterzio je na tiskovni konferenci pojasnil, zakaj prosta cona šepa in zakaj sta morala on in župan v Rim - Edina pot za rešitev gospodarske krize

Pretekli torek ob 16. uri popoldne je ravnatelj Trgovske zbornice v Gorici. dr. Poterzio povabil zastopnike krajevnega tiska na posebno tiskovno konferenco, da bi jim razložil, zakaj se je delovanje proste cone v zadnjem času nekako ustavilo in zakaj sta morala v tej zadevi posredovati pri raznih ministrstvih v Rimu on in goriški župan dr. Bernardis.

Pri konferenci, ki je trajala skoro dve uri, je dr. Poterzio povedal, da je Trgovska zbornica že dosti pred sklenitvijo in podpisom mirovne pogodbe mislila na rešitev goriškega vprašanja, ker so bili že od samega začetka gotovi, da bo Italija izgubila večji del podeželja. To se je potem tudi zgodilo in od 42 občin, kolikor jih je štela pokrajina v predvojnem obsegu, je ostalo pod Italijo samo 9, med tem ko jih je dobila Slovenija 33. To pa ni bilo samo razbitje neke zaokrožene gospodarske enote, ampak je treba upoštevati, da je imela Gorica za razliko od drugih mest, ki po navadi ležijo v sredini svojega območja, svoje zaledje predvsem proti vzhodu in severu, ne pa proti jugu in zapadu.

V izgubljenem zaledju je ostalo veliko gozdno bogastvo predvsem Trnovski gozd, ostal je znani rudnik živega srebra v Idriji in cementarne v Anhovem, ki zaposlujejo več stotin delavcev in so poleg cementa izdelovale tudi druge cementne izdelke, za katere je bila odjemalec malone vsa Italija. Dalje je Gorica izgubila velike soške elektrarne in številne druge industrijske objekte manjšega obsega, kakor so na primer žage. V Gorici so prav tako dobro uspevala razna avtopodjetja, ki so skrbela za potniški in tovorni promet med mestom in Vipavsko ter Sočko dolino in drugimi zalednimi kraji.

Za vsa ta podjetja in kraje je bila Gorica trgovsko središče, kjer se je posredovala izmenjava proizvodov in pridelkov. Sedaj pa je treba v novih razmerah postaviti življenje našega mesta na popolnoma novo podlago in predvsem nastane tu vprašanje, kako nadomestiti izgubljena z novimi tržišči, ker dejstvo je, da je ostala Gorica z vso nekdanja trgovsko aparaturo, ki pa je ne more porabiti, ker nima tržišč.

Že pod ZVU je krajevni CIN proučeval z rimsko vlado problem, ali bi se morda ne izplačalo urediti in proglasiti industrijsko cono. Taka rešitev zahteva precej veliko površino in bi zajela tudi kraje na desnem bregu Soče. Toda Gorica ni imela nikoli večjih tovarniških kompleksov in bi bilo treba v primeru industrijske cone industrijo šele ustvariti in zgraditi z vsemi priključnimi, kakor so dohodne ceste, kanali, napeljava vode, električne energije itd. Vse to bi zahtevalo velike investicije kapitala, ki pa bi prinesle svojo korist šele pozneje, morda čez štiri ali šest let. V Gorici pa so bili potrebni ukrepi, ki naj bi prinesli pomoč takoj, pa četudi bi le delno rešili obstoječe probleme.

Zaradi teh vzrokov je bilo završeno vprašanje industrijske cone in začeli so se razgovori o ustanovitvi zaprte proste cone. Dr. Poterzio je izjavil, da so s tem z zvezi na dolgo proučevali podobne ureditve drugod in skušali najti obliko, ki naj bi odpravila čim več negativnih strani, ki so se pokazale po drugih krajih pri taki rešitvi. Prišli smo do zaključka, da je zaprta cona umestna tam, kjer je mesto ob morju in je možna trgovina s sosednjo državo. Potrebna je tudi večja industrijska oprema, ki bi izvažala svoje proizvode v inozemstvo. V Gorici bi taka rešitev prinesla samo znižanje cene nekaterim proizvodov in živilom, ne bi pa rešila glavnega problema, to je kako odpraviti brezposelnost in kako zaposliti vse tiste tisoče delavcev in inteligentov, ki so prej delali s podeželjem in so sedaj brez dela. Če bi se posrečilo najti tako rešitev, bi bilo z njo pomagano tudi trgovini na drobno, ker bi se povečal denarni obtok, oziroma promet. Treba je bilo torej najti način, ki bi ne samo preprečil, da bi se selila drugam podjetja, ki že vsa ta leta čakajo na rešitev krize in ki ji ne vidijo izhoda, ampak je treba privabiti v mesto še druga podjetja, ki bi zaposlila čim več delavcev.

Da bi torej zadržali trgovska in obrtniška podjetja in jim dali možnost dela, so sklenili, da za enkrat ne bodo uvedli zaprte cone, ampak uredili sistem kontingentov, kakor se je tudi zgodilo. Seveda, je poudaril dr. Poterzio, smo še vedno tudi na tem področju v poskusnem obdobju, katero je trajalo na primer v Zadru celih pet let in v prosti coni na Reki pa štiri. Poudaril je tudi, da ne delajo za kulisami in da njihovo delo nadzoruje posvetovalni odbor.

Zgodilo pa se je, da so nekatera podjetja v Gorici in tudi izven nje, predvsem grosisti, skušali izkoristiti kontingente in uredbo o prosti coni na splošno, v svojo korist ter so se potem, ko jim ni uspelo, pritožili na ministrstvih v Rimu. Poleg tega je prišlo tudi do spora z lokalnimi carinskimi organi, glede izvoza goriških proizvodov proste cone. Vse to je napotilo oblasti v Rimu, da so poklicali v Rim goriške zastopnike, katerim se je posrečilo pomiriti vlado in ji zagotoviti, da je še prezgodaj, da bi mogli videti uspehe proste cone, ki je še v poskusnem razdobju. Pomiriti je bilo treba tudi druge sosednje pokrajine, ki so se bale goriške konkurence, predvsem njene industrije likerjev. Ko pa so jim dokazali, da bo korist od kontingentov minimalno vplivala na ceno, so se tudi ti pomirili. Tako so goriški zastopniki pregovorili ministrstva, da so obdržala vse dovoljene kontingente, brez kakšnih znižanj ali ukinjenj, kakor so prvotno nameravali.

S tem so bile odstranjene glavne ovire, ki so bile krive, da je v zadnjih dveh mesecih prosta cona nekako zaspala in dosežen je bil tudi sporazum, po katerem bodo lahko prodajali previške iz kontingentov predelanih proizvodov tudi v druge pokrajine, seveda potem, ko bodo zadostili domačim potrebam. Dr. Poterzio je izrazil upanje, da bo sedaj, ko so odstranjene te birokratične težave in razkrinkane nekatere špekulacije, uspelo spraviti bolje v tek prosto cono in s kontingenti poživiti zlasti obrtništvo in manjšo industrijo. Seveda ne smemo pričakovati, da bomo s tem rešili brezposelnost, ker je za to potrebnih še cela vrsta drugih ukrepov. Najvažnejši med njimi naj bi bilo izboljševanje zemljišča pri *Gradiški* in Krminu, o katerem smo že včeraj poročali.

S tem je bila konferenca končana. Kakor vidimo, vse rešitve ali predlogi zanje ne težijo toliko za tem, kako dejansko pomagati goriškemu gospodarstvu, ampak kako «rešiti italijanstvo Gorice» pred njegovim propadanjem. Saj je dr. Poterzio sam izjavil, da je treba preprečiti izseljevanje iz Gorice v druge pokrajine. Pri tem pa prav gotovo ni mislil Slovencev, o katerih še radi vidijo, če se preselijo drugam in jih tudi sami pošiljajo, zlasti če gredo preko meje. Tudi ne vidimo pri vseh teh načrtih nobenega prizadevanja, kako bi si zopet pridobili izgubljena tržišča onostran nove meje. Seveda bi bil za to predpogoj, da ne zapostavljajo niti kulturno, niti gospodarsko tukajšnjih Slovencev, ampak da jim na obeh področjih nudijo popolno enakopravnost. Tako bi ravno Slovenci lahko tvorili most za zbližanje in gospodarsko sodelovanje z zaledjem preko meje. Brez tega pa bodo vse predvidene rešitve več ali manj jalove. Na ta problem se bomo še novrnili.

Dražba košenine na letališču

Letalski klub v Gorici je sklenil, da bo oddal v podnajem košenino na goriškem letališču in sicer za več let skupaj. Dražba se bo vršila danes 19. t. m. ob 18. uri v prostorih letalskega kluba na letališču. Vabimo vse zainteresirane kmetovalce, da se ob navedeni uri zglasijo na sedežu letalskega kluba.

Seja pokrajinske deputacije

V torek popoldne je imela Pokrajinska deputacija pod predsedstvom odv. Culota Angela precej dolgo sejo, na kateri so živahno razpravljali. Govora je bilo o raznih problemih, ki so bili na dnevnem redu in med drugim so razpravljali tudi o ureditvi vprašanja nameščencev pri pokrajinski upravi.

VESTI ZA TRGOVCE

Zveza trgovcev v Gorici sporoča, da ima na svojem sedežu ul. IX. avgusta 11 na vpogled za svoje člane sledeče okrožnice:

Trgovski sporazum z Nemčijo, pravilnik za trgovino s tujino, izvoz povrtnine v Palestino in tedensko poročilo o angleškem trgu (30.4. do 6.5.1949).

Danes seja občinskega odbora

Danes popoldne ob 17.30 se bo sestal občinski odbor na svoji redni tedenski seji pod predsedstvom župana. Na tej seji bodo obravnavali važne probleme, ki so na dnevnem redu. Med temi je tudi priprava za sejo občinskega sveta, ki bo v ponedeljek 30. t. m. Prav tako bodo razpravljali o javnih delih in o pravilniku za uporabo dvorane v Ljudskem domu.

Predolgo je hodila iz Rima

V začetku tega meseca je kvestura iz Rima izgnala v naše mesto 26-letno služkinjo Štrukelj Heleno iz Ajdovščine. Mlada Helena pa je to priliko izrabila in se dalj časa zamudila v drugih mestih Italije. Ko se je napohajala, pa se je seveda z zamudo predstavila varnostnim organom v Gorici, ki so jo zaradi tega zaprli in prijavili sodniji. Obsodili so jo na 4 mesece zapora in sicer zato, ker je imela že večkrat opravka s policijo in sodišči ter je skrajno nepoboljšljiv element.

Globo v znesku 20.000 lir so naložili mizarju Giacominiju Olimpiju, ker ni več časa plačal prispevkov za socialno zavarovanje za pet delavcev, ki so bili pri njem nameščeni.

Krušna doklada bančnim uradnikom

Po intervenciji Delavske zbornice v Gorici je državna zveza nameščencev pri kreditnih zavodih izdala naslednje poročilo:

Na podlagi položaja, ki je nastal v goriški pokrajini glede na uvedbo postopka za krušno doklado sporočamo, da je bila krajevna podružnica zavoda za socialno skrbstvo pooblaščena, da uredi to zadevo po obstoječih predpisih, kakor so v veljavi v ostalih pokrajinah republike od 1. avgusta 1948. To velja tako za zavarovalne dajatve kakor za družinske doklade.

Delavska zbornica obvešča o tem odloku po tisku vse zainteresirane.

Volitve v sindikatu stavbincev

Na svojem zborovanju preteklo nedeljo so stavbinci. po dolgem in izčrpnem razpravljanju, pri katerem so kritično pregledali delovanje dosedanjega odbora in sindikalno politiko Delavske zbornice, sklenili, da bodo imeli volitve novega odbora od 21. do 23. t. m.

Na podlagi tega sklepa bodo lahko stavbinski delavci iz Gorice, ki so zaposleni ali pa ne, volili na sedežu Delavske zbornice (ul. XXIV. maja 1) in sicer v naslednjih urah: v soboto 21. t. m. od 9. do 12.30 in od 15.30 do 19. V nedeljo 22. t. m. od 2.30 do 12.30 in v ponedeljek 23. v istem času kot v soboto.

V ponedeljek ob 19.30 bodo pregledali glasovnice in ugotovili izid volitev. Vsi stavbni delavci, ki so v organizaciji, naj se volitev zagotovo udeležijo.

IZ PODGORE

Vodovod povzročil poplavo

Odkar so speljane skozi Podgoro nove cevi mestnega vodovoda, si je marsikateri hišni gospodar napeljal ali sklenil napeljati vodo v hišo, kar je neprecenljive vrednosti. To vedo posebno tiste gospodinje, ki so morale po vodo k javnemu vodnjaku, kateri je včasih precej oddaljen in so s tem izgubile mnogo dragocenega časa.

Tako se je odločil za napeljavo vode Konrad Hvala in že izkopal luknjo, skozi katero naj bi šla vodna cev v hišo. Ko pa sta gospodar in gospodinja včeraj zjutraj vstala, ju je čakalo neprijetno presenečenje. Ponoči je namreč glavna vodna cev v bližini hiše počila in skoro napolnila z vodo njuno klet skozi sveže napravljeno luknjo. Gospodinja je imela v kleti kokoši in piščance, ki so vsi, razen treh kokoši, poginili v nepričakovani povodnji. Tudi drugo blago v kleti je bilo pokvarjeno ali uničeno. Hišni gospodar je obvestil nameščence mestnega vodovoda, ki so ustavili dobavo vode Podgori, dokler ne popravijo počene cevi. Tako je bila včeraj vsa vas do končanega popravila brez vode, medtem ko jo je imel Hvala še preveč in je naprosil gasilce, naj bi mu jo izčrpali iz kleti.

Orožniki so jih presenetili

Med stotinami in morda celo tisoči tistih, ki gredo mesec za mesecem preko meje, da bi si poiskali dela in zaslužka v Jugoslaviji, so včasih tudi taki, ki se jim prehod meje ne posreči, bodisi da so iz daljnih krajev in ne poznajo terena ali pa imajo včasih tudi smolo.

Tako se je primerilo prejšnji dan 26-letnemu Treves Angelu, ki je po poklicu radiotelegrafist, 30-letnemu rudarju Jožefu Della Corte in 28-letnemu tolmaču Tessero Ginu, ki so vsi doma iz Cesio Maggiore v provinci Belluno. Ti trije so se napotili po tržaški cesti v smeri proti državni meji na odseku pri Sempetru. Bilo je okrog 23. ure, ko so jih na cesti presenetili orožniki in, ker niso dali zadovoljivega odgovora na vprašanje, kaj delajo ob tej pozni uri na tistem mestu, so jih vse tri pridržali v zaporu pod sumnjo poskusa tajnega prehoda meje.

KINO

VERDI. 17: «Vsi poznajo Suzano», J. Davis.

VITTORIA. 17: «Danijel med rdečekožci».

CENTRALE. 17: «Izgubljena dekleta», C. Price.

MODERNO. 17: «Polžaste stopnice», D. Mc Guire.

EDEN. 17: «Številka 13 ne odgovarja», Annabella.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Od kraja do kraja, od vasi do vasi vse v tekmovanju „Za Tita"

Tekmovanje «Za Tita» pri Sv. Antonu se nadaljuje

Nedavno smo poročali, da smo imeli v nedeljo 8. maja skupno prostovoljno delo v kamnolomu. Nato je bil naslednji petek dne 13. t. m. množični sestanek, ki se ga je udeležilo nad 100 oseb.

Na tem sestanku je učiteljica tov. Ogrin orisala v lepih besedah življenjepis maršala Tita, na kar je predsednik krajevnega LO tov. Cunja razložil pomen tekmovanja «Za Tita». Izvajanja obeh poročevalcev so prisotni nagradili z dolgotrajnim odobravanjem.

Koneno je tov. Rodela Alojz prečital program o tekmovanju, ki so ga vsi navzoči soglasno potrdili. Istočasno smo sklenili, da bomo že takoj prvo nedeljo dne 15. maja zasadili brampe in lopate. Zares, na prostovoljno delo je prišlo v kamnolom 75 tovarišev in tovarišic, na ostala dela pa 19 oseb. Skupno je tedaj delalo 94 prebivalcev in sicer po 4 ure, tako da smo napravili 376 delovnih ur.

V kamnolomu smo zaenkrat odkrili zemljo, jo odpeljali, očistili delovni prostor, tako da je bilo mogoče pričeti s pripravljanjem gradbenega kamenja. Omenjenih 19 oseb pa je očistilo ruševine hiše, ki so jo pred leti porušili fašisti.

Od zadnje nedelje dalje dela v kamnolomu izmenoma po 8 prostovoljnih delavcev po 8 ur. Vsi lomijo, kopljejo in odnašajo kamenje. Od začetka 20-dnevnega tekmovanja «Za Tita» do danes smo napravili že 804 delovnih ur. in smo s tem že prekoračili za 104 ure določeni tekmovalni načrt.

Omenim, da smo se prav vsi lotili dela z veseljem in navdušenjem, da s tem po eni strani dvignemo pomen osebnega praznika našega vojnega tovariša Tita ter doprinesemo čim več za splošno korist!

Piran je solidaren v tekmovanju

Preteklo nedeljo 15. maja je bil Piran presenečen. Po mestu se je namreč razvrstil sprevod piranskih delavcev in delavk iz raznih domačih tovarn in podjetij, katerim so se pridružili še drugi tovariši in tovarišice. Glasovi harmonike in prepevanje pesmi je še dvignilo razpoloženje. Sprevod je krenil proti kraju Fieso, kamor so šli vsi udeleženci sprevoda na prostovoljno delo k gradnji delavskega okrevališča.

To je bila že druga nedelja, ko so piranski tovariši in tovarišice tamkajšnje komunalne sekcije sodelovali pri tekmovanju «Za Tita». Pri tem so doslej dosegli sledeče uspehe: 70 oseb je s prostovoljnim delom pri gradnji omenjenega okrevališča napravilo 280 delovnih ur, ki predstavljajo v denarni protivrednosti 16.800 lir. Poleg tega sta dva kamiona tov. Dukana Jožeta prevažala pesek.

Komunalna sekcija v Piranu pozdravlja vse ostale tovariše in tovarišice, ki sodelujejo pri tekmovanju «Za Tita» in občuduje voljo in zavest vseh onih, ki doprinašajo na ta način prostovoljne žrtve za blagostanje vsega prebivalstva Istrskega okrožja.

Pobegi se zavedajo pomena tekmovanja «Za Tita»

Kot znano imamo v naši vasi že mesece polne roke dela z gradnjo domačega zadružnega doma. Zato smo do sedaj običajno uporabili vse prostovoljno delo v korist te zgradbe.

Ko je prišel glas, da bomo izvedli tekmovanje pod geslom «Za Tita», smo bili tega sklepa veseli, vendar smo se odločili, da to pot ne bomo uporabili prostovoljnega dela za zadružni dom, temveč da bomo popravili z njim vaško pot iz Pobegov v Kostanjevo ali po domače v Porton.

Ta pot ni bila že od leta 1939 popravljena, dasi je dolga samo 2 km. Istočasno je bilo treba spraviti v red obcestne odtočne jarke v Pobegih, ker so zamašeni, porušeni in podobno.

V ta namen se je zadnjo nedeljo zbralo 22 tovarišev, večinoma borcev in bivših političnih preganjancev ter nekaj mladine. Z vso silo smo se vrgli na delo ter popravili polovico ceste in jarkov. Do konca tekmovalnega roka «Za Tita» bomo cesto in parke popolnoma uredili.

Kot nekoč v borbi, nas je tudi to pot prevevalo navdušenje za skupno blaginjo, za socializem, za Tita! Zavedamo se, da bomo le z delom dosegli socializem in uresničili idejo marksizma in leninizma. Vidalijevim odpadnikom svetujemo, naj nas pridejo pogledat kako delamo. Naj živi naš maršal Tito in generalisim Stalin, slava Leninu!

Pečarič August

Padna noče zaostati v tekmovanju «Za Tita»

Najprej so demokrati naše vasi sestavili in sprejeli enoletni delovni program, ki vsebuje razna gradbena dela, popravila cest in drugo. Nato so se oprijeli prvomajskega tekmovanja, pri katerem so dosegli prav častne uspehe, saj so doprinesli nič manj kot 3800 prostovoljnih delovnih ur. V tem času so nakopali 450 metrov kamenja za zgraditev zadružnega doma in pripravili še drug material.

Zadnjo soboto pa so imeli množični sestanek, na katerem je tajnik obrazložil pomen tekmovanja «Za Tita», nakar so prisotni izdelali delovni načrt. Kot najnujnejše delo so določili popravo krajevnih cest. Tega dela so se lotili z vnemo in je že danes gotovo, da bo Padna izvršila prevzete obveznosti!

Pri tem je treba opozoriti one nestrpneže, ki hočejo sabotirati težnje našega ljudstva. Naj se zavedajo, da se svet ne vrti več okoli osebnih koristi nekaj kulakov ali obrtnikov. Bolje bo za vas, če se pridružite ogromni večini ljudstva in sodelujete z nami!

Pri tekmovanju „Za Tita" v Gažonu

Zadnjo soboto 14. maja smo imeli v Gažonu množični sestanek, katerega se je udeležilo gotovo nad 100 oseb. Ko je poročevalec razložil pomen tekmovanja «Za Tita», so vsi prisotni soglasno sklenili, da se mora v tem tekmovanju tudi naša vas izkazati. V delovni načrt prostovoljnega dela smo vzeli izkopanje in pripravo temeljev za zgraditev spomenika padlim borcem in umrlim internirancem iz vasi Gažon, Sergaše in Križišče, katerih je bilo skupno 13.

V ta namen smo nadalje določili kraj, kjer bo stal spomenik, ter prišli do spoznanja, da bo najbolj pripraven in lep prostor na ovinku pred vasjo. Iz tega razloga je bilo najnujnejše delo v tem, da ta cestni ovinek razširimo, napravimo škarpo in tam pripravimo temelje za bodoči spomenik.

Takoj smo se lotili prevzetega dela. Zaenkrat so bili na delu samo tovariši in tovarišice iz Gažona, in sicer 30 po številu. Povprečno smo napravili 3 do 5, vsega 120 prostovoljnih ur dela. V tem času smo izkopali 14 metrov zemlje, pridobili na porušenem zidu 10 metrov kamenja, ga odpeljali na cestni ovinek in tam zgradili 50 prostornih metrov škarpe. Pri tem smo zdrobili še 2 metra gramoza, ki smo ga porabili pri delih za napravo škarpe.

V prihodnje bodo prišli na delo tudi tovariši in tovarišice iz Sergašev in Križišča, tako da bomo prevzeto delovno obveznost vsekakor v celoti in pravočasno izpolnili. Sicer pa je to najmanje v primeru z žrtvijo, ki so jo doprinesli naši padli borci in po taboriščih umrli interniranci.

GRIZONIĆ JOZE

Tekmovanje «Za Tita» pri Sv. Antonu se nadaljuje

Nedavno smo poročali, da smo imeli v nedeljo 8. maja skupno prostovoljno delo v kamnolomu. Nato je bil naslednji petek dne 13. t. m. množični sestanek, ki se ga je udeležilo nad 100 oseb.

Na tem sestanku je učiteljica tov. Ogrin orisala v lepih besedah življenjepis maršala Tita, na kar je predsednik krajevnega LO tov. Cunja razložil pomen tekmovanja «Za Tita». Izvajanja obeh poročevalcev so prisotni nagradili z dolgotrajnim odobravanjem.

Koneno je tov. Rodela Alojz prečital program o tekmovanju, ki so ga vsi navzoči soglasno potrdili. Istočasno smo sklenili, da bomo že takoj prvo nedeljo dne 15. maja zasadili brampe in lopate. Zares, na prostovoljno delo je prišlo v kamnolom 75 tovarišev in tovarišic, na ostala dela pa 19 oseb. Skupno je tedaj delalo 94 prebivalcev in sicer po 4 ure, tako da smo napravili 376 delovnih ur.

V kamnolomu smo zaenkrat odkrili zemljo, jo odpeljali, očistili delovni prostor, tako da je bilo mogoče pričeti s pripravljanjem gradbenega kamenja. Omenjenih 19 oseb pa je očistilo ruševine hiše, ki so jo pred leti porušili fašisti.

Od zadnje nedelje dalje dela v kamnolomu izmenoma po 8 prostovoljnih delavcev po 8 ur. Vsi lomijo, kopljejo in odnašajo kamenje. Od začetka 20-dnevnega tekmovanja «Za Tita» do danes smo napravili že 804 delovnih ur. in smo s tem že prekoračili za 104 ure določeni tekmovalni načrt.

Omenim, da smo se prav vsi lotili dela z veseljem in navdušenjem, da s tem po eni strani dvignemo pomen osebnega praznika našega vojnega tovariša Tita ter doprinesemo čim več za splošno korist!

Piran je solidaren v tekmovanju

Preteklo nedeljo 15. maja je bil Piran presenečen. Po mestu se je namreč razvrstil sprevod piranskih delavcev in delavk iz raznih domačih tovarn in podjetij, katerim so se pridružili še drugi tovariši in tovarišice. Glasovi harmonike in prepevanje pesmi je še dvignilo razpoloženje. Sprevod je krenil proti kraju Fieso, kamor so šli vsi udeleženci sprevoda na prostovoljno delo k gradnji delavskega okrevališča.

To je bila že druga nedelja, ko so piranski tovariši in tovarišice tamkajšnje komunalne sekcije sodelovali pri tekmovanju «Za Tita». Pri tem so doslej dosegli sledeče uspehe: 70 oseb je s prostovoljnim delom pri gradnji omenjenega okrevališča napravilo 280 delovnih ur, ki predstavljajo v denarni protivrednosti 16.800 lir. Poleg tega sta dva kamiona tov. Dukana Jožeta prevažala pesek.

Komunalna sekcija v Piranu pozdravlja vse ostale tovariše in tovarišice, ki sodelujejo pri tekmovanju «Za Tita» in občuduje voljo in zavest vseh onih, ki doprinašajo na ta način prostovoljne žrtve za blagostanje vsega prebivalstva Istrskega okrožja.

Pobegi se zavedajo pomena tekmovanja «Za Tita»

Kot znano imamo v naši vasi že mesece polne roke dela z gradnjo domačega zadružnega doma. Zato smo do sedaj običajno uporabili vse prostovoljno delo v korist te zgradbe.

Ko je prišel glas, da bomo izvedli tekmovanje pod geslom «Za Tita», smo bili tega sklepa veseli, vendar smo se odločili, da to pot ne bomo uporabili prostovoljnega dela za zadružni dom, temveč da bomo popravili z njim vaško pot iz Pobegov v Kostanjevo ali po domače v Porton.

Ta pot ni bila že od leta 1939 popravljena, dasi je dolga samo 2 km. Istočasno je bilo treba spraviti v red obcestne odtočne jarke v Pobegih, ker so zamašeni, porušeni in podobno.

V ta namen se je zadnjo nedeljo zbralo 22 tovarišev, večinoma borcev in bivših političnih preganjancev ter nekaj mladine. Z vso silo smo se vrgli na delo ter popravili polovico ceste in jarkov. Do konca tekmovalnega roka «Za Tita» bomo cesto in parke popolnoma uredili.

Kot nekoč v borbi, nas je tudi to pot prevevalo navdušenje za skupno blaginjo, za socializem, za Tita! Zavedamo se, da bomo le z delom dosegli socializem in uresničili idejo marksizma in leninizma. Vidalijevim odpadnikom svetujemo, naj nas pridejo pogledat kako delamo. Naj živi naš maršal Tito in generalisim Stalin, slava Leninu!

Pečarič August

Padna noče zaostati v tekmovanju «Za Tita»

Najprej so demokrati naše vasi sestavili in sprejeli enoletni delovni program, ki vsebuje razna gradbena dela, popravila cest in drugo. Nato so se oprijeli prvomajskega tekmovanja, pri katerem so dosegli prav častne uspehe, saj so doprinesli nič manj kot 3800 prostovoljnih delovnih ur. V tem času so nakopali 450 metrov kamenja za zgraditev zadružnega doma in pripravili še drug material.

Zadnjo soboto pa so imeli množični sestanek, na katerem je tajnik obrazložil pomen tekmovanja «Za Tita», nakar so prisotni izdelali delovni načrt. Kot najnujnejše delo so določili popravo krajevnih cest. Tega dela so se lotili z vnemo in je že danes gotovo, da bo Padna izvršila prevzete obveznosti!

Pri tem je treba opozoriti one nestrpneže, ki hočejo sabotirati težnje našega ljudstva. Naj se zavedajo, da se svet ne vrti več okoli osebnih koristi nekaj kulakov ali obrtnikov. Bolje bo za vas, če se pridružite ogromni večini ljudstva in sodelujete z nami!

Pri tekmovanju „Za Tita" v Gažonu

Zadnjo soboto 14. maja smo imeli v Gažonu množični sestanek, katerega se je udeležilo gotovo nad 100 oseb. Ko je poročevalec razložil pomen tekmovanja «Za Tita», so vsi prisotni soglasno sklenili, da se mora v tem tekmovanju tudi naša vas izkazati. V delovni načrt prostovoljnega dela smo vzeli izkopanje in pripravo temeljev za zgraditev spomenika padlim borcem in umrlim internirancem iz vasi Gažon, Sergaše in Križišče, katerih je bilo skupno 13.

V ta namen smo nadalje določili kraj, kjer bo stal spomenik, ter prišli do spoznanja, da bo najbolj pripraven in lep prostor na ovinku pred vasjo. Iz tega razloga je bilo najnujnejše delo v tem, da ta cestni ovinek razširimo, napravimo škarpo in tam pripravimo temelje za bodoči spomenik.

Takoj smo se lotili prevzetega dela. Zaenkrat so bili na delu samo tovariši in tovarišice iz Gažona, in sicer 30 po številu. Povprečno smo napravili 3 do 5, vsega 120 prostovoljnih ur dela. V tem času smo izkopali 14 metrov zemlje, pridobili na porušenem zidu 10 metrov kamenja, ga odpeljali na cestni ovinek in tam zgradili 50 prostornih metrov škarpe. Pri tem smo zdrobili še 2 metra gramoza, ki smo ga porabili pri delih za napravo škarpe.

V prihodnje bodo prišli na delo tudi tovariši in tovarišice iz Sergašev in Križišča, tako da bomo prevzeto delovno obveznost vsekakor v celoti in pravočasno izpolnili. Sicer pa je to najmanje v primeru z žrtvijo, ki so jo doprinesli naši padli borci in po taboriščih umrli interniranci.

GRIZONIĆ JOZE

GLEDALIŠČE A. RISTORI v KOPRU

Gostovanje gledališča iz Pulja in ljubljanske drame

—::—

Gostovanje gledališča iz Pulja s komedijo «DUNDO MAROJE» je zaradi tehničnih težkoč preloženo.

V soboto 21. maja ob 20. uri bo igrala ljubljanska drama Bratka Krefta **«KRANJSKI KOMEDIJANTI».**

V nedeljo 22. maja ob 15. uri bo ponovitev B. Kreftove igre **«KRANJSKI KOMEDIJANTI».**

V nedeljo 22. maja ob 20. uri bo dala ljubljanska drama Potrčevo: **«LACKO IN KREFLI».**

V ponedeljek 23. maja ob 20. uri bodo zopet Ljubljančani podali Gribojedevo: **«GORJE PAMETNEMU».**

—::—

Občinstvo opozarjamo, da bo predprodaja vstopnic na dan vsake predstave od 10 do 12.30 in eno uro pred vsako predstavo pri gledališki blagajni.

Cene: 200, 150, 100 in 80 lir.

KINO

KOPER. Novi kino: 18. in 19. maja: «Papa se oženi»; 21. maja: «V zadregi»; 25. maja: «Okrvavljeni valovi»; 28. in 29. maja: «Gospod in gospa Smith».

IZOLA. Kino Odeon: 20., 21. in 22. maja: «Krvavo veselje» (Festa di sangue); 25. in 26. maja: «Osmo čudo»; 28. in 29. maja: «Poljub peterja». **Kino Arrigoni:** 16. in 17. maja: «Pustite nas peti»; 21. in 22. maja: «Ogenj na Vzhodu»; 23. in 24. maja: «Večer pred poroko»; 28. in 29. maja: «King-Kong».

PIRAN. Kino Italija: 21. in 22. maja: «Pustite nas peti». **Kino Tartini:** 18. in 19. maja: «Luč, ki ugasne»; 21. in 22. maja: «Biser» (po romanu Steinbecka); 25. in 26. maja: «Zaseda na brzovlak»; 28. in 29. maja: «Hiša naših sanj».

UMAG. 16. maja: «Južno od ekvatorja»; 17. in 18. maja: «Zofka» (nov jugoslovanski film); 19. in 20. maja: «Pekel brzovlaka».

BUJE. Kino Moskva: 17. in 18. maja: «Pekel brzovlaka»; 19. in 20. maja: «Manu-tihotapec»; 21. maja: «Večer pred poroko».

NOVI GRAD. 17. maja: «Manu-tihotapec»; 18. in 19. maja: «Večer pred svatbo».

BRTONIGLA. 18. in 19. maja: «Plamen v Mehiki»; 21. maja: «Manu-tihotapec»; 22. maja: «Pekel brzovlaka».

Podjetja si pridržujejo pravico morebitne spremembe programa.

Roditeljski sestanek na slovenski gimnaziji v Kopru

Roditelji dijakov slovenske gimnazije so v nedeljo 15. t. m. zopet zborovali.

Kot prva točka dnevnega reda je bilo predavanje tov. prof. Tinte o vzgoji otrok posebno glede na pubertetno dobo. Predavanje je bilo zelo zanimivo, za kar je tov. profesorica žela obče odobravanje navzočih. Diskusija, ki se je razvila, je pokazala, da je bilo predavanje potrebno in da je napravilo na roditelje dober vtis.

Po predavanju je sledilo poročilo predsednika roditeljskega sveta, upravnika gimnazije in namestnice upravnice Dijaškega doma.

Tudi diskusija, ki so se je udeležili roditelji in profesorji o tem poročilu, je dokazala važnost roditeljskih sestankov skupno z učnim osebjem.

Koliko nerazumevanja, nesoglasij in krivega tolmačenja je bilo pojasnjenih. Koliko skrbi so si roditelji prihranili s tem, ko so se pri debati prepričali, da so izročili svoje otroke, tako v Dijaškem domu kot v šoli, v dobre in skrbne roke!

Po drugi strani bo tudi za vzgojitelje laže, ker so s tem, da so se s starši naravnost pogovorili, izvedeli njihovo naziranje in tako odstranili marsikateri dvom in sumnjo. Škoda, da se teh sestankov ne udeležujejo starši polnoštevilno. To kaže, da še vedno premalo skrbijo za svoje otroke.

Ob zaključku sestanka se je predsednik roditeljskega sveta zahvalil profesorskemu zboru in obema upravnikoma za njihov trud in požrtvovanje, ki ga izkazujejo do dijakov. Zahvalil se je tudi ljudskim oblastem, ki so dale pobudo za ustanovitev roditeljskih svetov in za njihovo delovanje v prilog šolstva, dijaških domov in učenče se mladine na splošno.

C.

Sadite še paradižnike in stročji fižol!

Zadnja suša je prav gotovo povzročila, da letos grah ni tako uspel, kot bi lahko, in da bo zaradi tega tudi pridelek manjši. Marsikateri kmet bo prišel na ta način ob svoj pričakovani dohodek.

Svetujemo zato našim poljedelcem, naj se podvizajo in nadoknadijo izgubo na grahu s pridelkom paradižnikov in stročjega fižola. Oba ta pridelka sta na trgu zelo iskana, zato bi vsak kmetovalec ves njun pridelek lahko takoj prodal. Za paradižniki in fižolom v stročju povprašuje tudi tujina, tako da je njihov odjem zagotovljen.

Poleg tega bo dobiti pri zadrugah na en hektar 100 kg amonjakovega sulfata kot umetno gnojilo. Poljedelske komisije imajo seveda nalog, da nadzorujejo, če se dela v poljedelstvu razvijajo po programu.

KOPRSKI PLANINCI

BORIS KERMAVNER

pri izviru Soče in na Mojstrovki

Komaj so minuli 3 meseci, odkar je bila ustanovljena koprska podružnica Tržaškega planinskega društva, in že lahko ugotovimo, da je bilo planinsko društvo v Kopru potrebno in da ima vse pogoje za krepak razvoj.

Po uspelih izletih na Socerb in k Sv. Marku se je konec aprila koprska podružnica skupaj z matičnim tržaškim društvom udeležila prostovoljnega dela pri gradnji nove planinske koče na Nanosu ter je dne 8. maja priredila prvi res planinski izlet v osrčje Triglavskega pogorja k izviru Soče, na Vršič in Mojstrovko. Treba je bilo tudi novim koprskim planincem pokazati lepote visokega alpskega sveta.

V Kopru in Piranu prebivajo tudi primorski Slovenci, ki jih je v razdobju med prvo in drugo vojno fašizem pregnal iz rodnega kraja in so tedaj našli zatočišče v Jugoslaviji, zlasti v Sloveniji, kjer je bilo planinstvo dokaj razvito, čeprav bolj med meščanstvom kakor med delavstvom. Mnogi izmed teh izseljencev so rostali proti planinci in alpinisti. Poleg Setničarja sta bila zlasti dr. Henrik Tuma in Klement Jug alpinista, znana preko meja domovine, plezalca in planinska pisatelja, ki sta mnogo prispevala k odkritju lepot Triglavskega pogorja in zapadnih Julijcev in k dvigu slovenske alpinistike.

*V Sloveniji je imelo že pred vojno skoro vsako podeželsko mestece svojo podružnico SPD in težko, da bi se našla tudi ena sama izmed njih, v kateri ne bi sodeloval kakšen primorski begunec-emigrant. Ti Primor

Članstvo tržaških prosvetnih društev v Vrbi

V okviru proslav stoletnice smrti Franceta Prešerna

Slovensko-hrvatska prosvetna zveza je z nedeljskim izletom v Vrbo zaključila vrsto prireditev, ki jih je organizirala v v proslavo stoletnice smrti Franceta Prešerna. V okviru SHPZ je bil osnovan poseben odbor, ki je vodil vse priprave za to pomembno proslavo. Prav gotovo je pripisati težkim razmeram v tržaškem demokratičnem taboru, da ni proslava Prešernovega dne bila na oni višini, ki jo ta genij zasluži. Toda četudi potisnjena v predmetje, je SHPZ priredila proslavo prav v Prešernovem duhu, brez vsakega licemerstva, servilnosti in profanacije. Tudi pred mikrofonom radijske postaje ni smela SHPZ proslaviti Prešerna, četudi so gospodje, ki tam odločajo, uporabili za «svojo» proslavo ustanove, ki sodelujejo s SHPZ in delno tudi program, ki ga je pripravila SHPZ. Mislimo, da so sledili prav svobodoljubnemu Prešernovemu duhu, ko so tržaški kulturni delavci odklonili nadaljnjo roboto angloameriškemu slovensko govorečemu radiu.

Slike Prešerna, ki jih je SHPZ ob proslavi založila, so popolnoma pošle. V mnogih slovenskih družinah je Prešernova slika našla častno mesto.

V okviru Prešernove stoletnice so pohiteli tržaški Slovenci trikrat v Ljubljano, oziroma v Vrbo. Pri oficielni proslavi 8. do 10. februarja t. l. je sodelovala večja delegacija SHPZ, ki je bila navzoča tako pri ljubljanskih proslavah, pri komemoraciji na Prešernovem grobu v Kranju, kakor tudi v rojstni hiši v Vrbi. Pred mesecem je SHPZ omogočila obisk Vrbe skoro štiristotim slovenskim srednješolcem Tržaškega ozemlja, ki so se nato poklonili Prešernovemu spominu tudi pred njegovim spomenikom v Ljubljani.

Tretje romanje v Vrbo je SHPZ priredila za članstvo svojih društev. Okrog 200 članov je v soboto odpotovalo preko Ljubljane na Bled. V nedeljo 15. zjutraj je kljub negotovemu vremenu «Putrihov» avtobus zvozil izletnike v Vrbo, kjer so si vsi pozorno ogledali Prešernovo rojstno hišo, si nakupili razglednic in novo, letošnjo izdajo Prešernovih poezij.

Vsaka skupina posebe je bila deležna podrobnega tolmačenja, da je obisk zadobil na svoji poučnosti in pomembnosti. Izletniki so izpred cerkvice sv. Marka občudovali tudi okolico, od koder so kljub oblačnemu vremenu mogli ugotoviti, da je tod zares «podoba raja».

Po povratku na Bled je bilo že pripravljeno kosilo, nakar so bili tržaški izletniki povabljeni na kulturno prireditev, ki so jo gorenjski ljudskoprosvetni delavci priredili svojim tržaškim rojakom v čast. Pester program, ki so ga izvajali Jeseničani in Radovljičani, je obsegal petje okteta, recitacije ter ples in petje folklorne skupine. Posebno toplo je bil sprejet mladi gorenjski pesnik Miha Klinar, ki je Tržačanom prečital nekaj svojih «Tržaških pesmi», ki so nastale v letih 1945 in 1946, ko je pesnik živel v Trstu.

V imenu društva slovenskih književnikov je izletnike pozdravil tajnik tega društva tov. Milan Sega. Za lep sprejem in za kulturni užitek se je gorenjskim prosvetarjem in tov. Segi zahvalil tajnik SHPZ tovariš Pahor Drago.

Med prireditvijo se je nebo zjasnilo: tako da so izletniki pohiteli, da izrabijo še pičli urici za vožnjo po jezeru in za sprehode ob obali. Le prezgodaj so se morali izletniki vrniti na Lesce, od koder so se v udobnih vagonih 1. in 2. razreda zopet odpeljali vsi zadovoljni domov.

Vsa tri romanja, ki jih je SHPZ organizirala, so prav gotovo ob Prešernovi zibelki, utrdila v nas zavest, da smo vsi eno, pa četudi imenuje kdo to zavest — izdajstvo in šovinizem.

Proslava stoletnice slovenskih železnic

Jeseni bodo slovenske železnice slavile stoletni jubilej, odkar tečejo po slovenski zemlji. Ta obletnica se sicer ne krije docela s podatki iz analov, vendar pa se precej natanko ujema z zgodovinskim časom, ko je prvi vlak pripeljal v glavno mesto Slovenije Ljubljano. V ostalem pa pri tako pomembni proslavi ne gre toliko za obujanje spominov na posamezne faze prvih železniških gradenj pri nas, kolikor mnogo bolj za pregled celega stoletja gospodarskega, kulturnega in političnega življenja med Slovenci, ki so nanj imele svoj viden vpliv tudi železnice.

Proslave ob tem redkem jubileju bo organizirala direkcija za eksploatacijo železnic v Ljubljani z raznimi posebnimi prireditvami (predavanji, razstavo itd.), hkrati pa bo izdala tudi poseben jubilejni zbornik, v katerem hoče čim verneje prikazati ves razvoj železnic pri nas, in sicer ne samo po tehnični strani, marveč tudi po mnogih drugih nič manj važnih vidikih za kulturni in politični dvig našega ljudstva.

V zvezi s to proslavo vabi odbor za proslavitev stoletnice pri železniški direkciji v Ljubljani vse ustanove in posamezneke, ki hranijo kakršno koli gradivo za izpopolnitev jubilejnega okvira v sliki ali besedi, naj ga za to priložnost začasno dajo v uporabo prirediteljem proslave. Predvsem veljaj ta poziv vsem bivšim železničarjem, ki bi iz svojih lastnih spominov lahko marsikaj prispevali za izpopolnitev zbirke dokumentarnega gradiva iz minulih desetletij obstoja železnic v Sloveniji.

Vse predloge, dopise itd. naslavljajte na «Odbor za proslavo stoletnice železnic pri DEŽ, Ljubljana, Kolodvorska 39».

ODBOR ZA PROSLAVO STOLETNICE ŽELEZNIC

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Še o javnih financah

Primerjava glede državnega obračuna *po izdatkih in prejemkih v 2. polovici 1948 pokaže celotni primanjkljaj 8,590.211.841 lir ali nasproti* proračunu *za isto dobo, blagajniški prihranek 1,338.184.494 lir. To pa še ne pomeni, da moremo resno govoriti o prihrankih s splošnega vidika dobrega in varčnega upravljanja državnih financ. Zakaj ne? Enostavno zato ne, ker je primanjkljaj našega področja v ogromnem nesorazmerju z onim italijanske republike, ki je znašal v isti dobi 224.816 milijonov lir. Sami finančni sporazumi od 9. marca 1948 namreč postavljajo razmerje delovne sile tržaškega področja do delovnega prebivalstva sosedne republike — in sicer 0.65 odst. — za osnovo in ključ ukrepov glede naših finančnih razmer. Primanjkljaj naše «državne uprave» pa tvori nasproti proračunskemu deficitu italijanske republike kar 3.8 odst.!*

Gen. Airey govori v uvodu k 6. poročilu, da je treba v zvezi z določanjem bodočnosti Trsta misliti na fonde za zidavo stanovanj, zagotovitev obstanka vladnih nameščencev s policijo, finančnimi, gozdnimi in obalnimi stražami itd. češ da bi pretrganje vezi z Italijo vzelo velikemu delu prebivalstva sredstva za življenje. Toda, če bi se uresničil njegov predlog o vrnitvi Trsta Italiji, bi bilo takih fondov kaj hitro konec in vsi našteti ljudje — pa mnogi drugi — bi bili na cesti. Že zaradi drugačnih razmer pri državni blagajni sosedne republike namreč! Kaj ne, kako «mušjo» težo dobe generalovi razlogi, ako jih tehtamo s finančne strani? Vendar pa s to ugotovitvijo ne želimo opravičevati razsipanj v proračunih področja.

Ako se pomudimo pri obračunu izdatkov, *opazimo skoro polovico «rednih» za stroške državne uprave s policijo. Le 10 odst. je bilo potrošenih za resor prosvete, kar je za velemesto premalo. Postavka «javne in pristaniške naprave» ostane precejšnja uganka, zlasti še, kako je nastalo 15%-no znižanje nasproti proračunu. Ali velja postavka za obrat Javnih skladišč? Če bi bilo tako, ne najdemo protipostavke pri dohodkih. Ali je skrita v neznani plačilni bilanci?*

Tudi postavki «javne ustanove» in «krajevna telesa» vzbujata dvome. Katere so te ustanove? Znesek 1,092.558.000 lir pomeni subvencije države samoupravnim edinicam t. j. občinam in pokrajini, največji del seveda v korist tržaške občine. Podrobnosti manjkajo in upajmo, da bomo z novimi občinskimi odbori vsaj to postavko resnično pretresli.

Pri izrednih izdatkih *odpade skoraj 10% na razna popravila in opremo javnih zgradb, dve tretjini pa na javna dela (v Italiji odpade nanje le ena šestina rednih izdatkov!), brez kakih pojasnil.... Preostali znesek 1.645 milijonov lir je čudno knjižen: poseben prispevek italijanske vlade za gradnjo ladij? Če ni pomote, lahko pomeni postavko «in spe» t. j. našo državno blagajna kreditira obljubljeni prispevek zaenkrat iz lastnih sredstev. To pa bi bila slaba legitimacija za uradno teorijo o «fondih»! Vprašanje terja pojasnila. O posojilih (kapitalski promet) zapišimo, da tvorijo kar lep del izrednih izdatkov (621 milijonov lir v 6 mesecih) in kdor je primerjal protipostavko pri dohodkih (199 milijonov), bo morda rekel, da se preveč kreditira. Toda 89 milijonov povračil več, kakor je bilo predvideno v isti dobi, bi kazalo, da se kreditirano vsaj dobro izterjuje. Nerodno pa je, da ni nikjer zapisano, komu se ta posojila podeljujejo.*

Največji izredni izdatek tvorijo plačila ERP-blaga 4.207 milijonov lir. Po izjavi VU se knjiži ERP-promet le zaradi pregleda. Toda še ta nam ni dan, razen da ugotovimo, kako slabo je šla prodaja tega blaga, če znaša protipostavka pri izrednih dohodkih komaj 976 milijonov lir ali nad 40 odst. manj, kakor je bilo predvideno. Kaj več iz objavljenih podatkov o finančnem poslovanju ERP-a ne moremo soditi.

Kljub stalnim in vztrajnim nasprotnim trditvam z raznih strani smo torej vendarle prišli do izravnanja, še več, do prebitka 563 milijonov lir v rednem finančnem računu naše cone. To je njegova pozitivna stran, dokaz, da je mogoče uravnovesiti državno blagajno celo v neugodnih, kakršne so današnje gospodarske razmere mesta. Odprti pa ostaneta seveda vprašanji pravilne uporabe javnih sredstev in pravičnega nalaganja bremen.

(Nadaljevanje sledi)

FRANCOVA ŠPANIJA

je po mnenju State departmenta „deželo zakonitosti in miru"

Izvršilni odbor mednarodne federacije žena je na svojem II. kongresu v Budimpešti oktobra 1948 določil, da se od 7. do 14. aprila organizira «Teden Španije». Narodi Jugoslavije so ob neštetih prilikah ne samo z besedo, ampak tudi z dejanji pokazali, da so bili vedno solidarni z borbo španskega ljudstva. V mednarodnih brigadah Španije se je borilo nad 1500 članov Komunistične partije Jugoslavije. Žene nove Jugoslavije in naši narodi se zavedajo, da s tem, da podpirajo borbo herojskega španskega ljudstva, branijo tudi mir in demokracijo v svetu. Strašni teror, ki ga izvaja Francova klika v Španiji, ne sme ostati za «špansko steno». Francova Španija, ki je v drugi svetovni vojni pod krinko nevtralnosti odkrito podpirala zaroto mednarodne reakcije proti naprednim silam, postaja danes — z vključenjem v agresivni atlantski pakt — vedno bolj nevarno žarišče mednarodnih intrig proti svobodoljubnim silam. Narodi Jugoslavije, ki so vedno simpatizirali z borbo herojskega španskega ljudstva, zato ne morejo ostati ravnodušni, kaj se dogaja onstran Pirenejev. Na Guadalajari in drugih slavnih bojiščih Španije se je odločala ne le usoda Španije in njenega ljudstva, marveč usoda vseh svobodoljubnih narodov sveta, usoda demokracije sploh. Španija je bila le prva žrtev fašistične agresije v Evropi.

Deset let je že minilo od tistega dne, ko je Francisco Franco s pomočjo nemških tankov in italijanskih letal vkorakal v prestolnico Španije — Madrid. Krvava intervencija v Španiji predstavlja prvi poskus mednarodne reakcije, zadušiti z oboroženo silo demokratično gibanje v Evropi. 32 mesecev se je upiralo špansko ljudstvo združenim silam mednarodne reakcije, ki je hotela Španijo in ves iberski polotok spremeniti v italo-nemško trdnjavo na jugu Evrope. V tej borbi za svobodo Španije je dalo življenje milijon najboljših sinov in hčera španskega ljudstva.

Ko je prišel Franco z direktno pomočjo mednarodne rakcije na oblast, je uvedel v Španiji teror, kot ga Španija ne pomni od časov «svete» inkvizicije. V drugi svetovni vojni je Franco aktivno podpiral države osi proti demokratičnim silam v svetu. Nemške podmornice so iz španskih oporišč — vzdolž obale Atlantskega oceana — potapljale zavezniško brodovje. Danes, 4 leta po kapitulaciji nemškega fašizma, pa iste temne sile, ki so s svojo politiko popuščanja povzročile Muenchen, odobrile aneksijo Avstrije in okupacijo Češkoslovaške, ponovno utrjujejo Francovo Španijo kot eno glavnih oporišč za svoje ekspanzionistične načrte. Bankirji Wall Streeta, ki so po drugi svetovni vojni prevzeli dediščino nemškega fašizma, skušajo danes z vsemi sredstvi rehabilitirati Franca in utrditi njegov režim. Kot poroča agencija Telepress, je prejela Francova Španija v zadnjem času večji del mašinerije iz demontiranih tovarn v Biconi. Po informaciji iste agencije gre v tem primeru za takšne vojaške tovarne, kot so Messerschmidt, Opel, Junkers, Bauman, Mauser itd. Ameriški novinar Homer Bigart, ki je pred kratkim obiskal Španijo, poroča v listu «New York Herald Tribune», da predstavlja Španija po mnenju State Departmenta «deželo zakonitosti in miru», v nasprotju z Italijo in Francijo, kjer so stavke na dnevnem redu.

Predsednik progresivne stranke v Zedinjenih državah Amerike Henry Wallace je te dni izjavil, da je pravi avtor atlantskega pakta general Franco: leta je namreč že l. 1944 v nekem pismu Churchillu predlagal, da se organizira «unija dežel severnega Atlantika» proti Sovjetski zvezi. Vprašanje vstopa Španije v atlantski pakt je danes samo še vprašanje časa. Naglica, s katero skušajo na Zahodu vključiti Španijo v agresivni atlantski pakt, kaže jasno, da so to tako imenovani ideologi «nevmešavanja» v špansko državljansko vojno pripravljeni nuditi Španiji sedaj vse mogoče, da se čim prej izkoplje iz izoliranosti. «Nobenega dvoma ni», je izjavil portugalski zunanji minister De Matta, «da je atlantski pakt zelo oslabljen zaradi odsotnosti Španije. Težko si moremo misliti, da bi bila neka evropska država, ki ima 27 milijonov prebivalcev in poleg tega še tak zemljepisni položaj kot Španija, izključena iz atlantskega pakta».

Franco, ki je še leta 1942, skupaj s svojim zunanjim ministrom Sunerjem, prisegel Hitlerju, «da je Španija na strani Nemčije in Italije povezana s skupno zgodovinsko usodo, odstop od katere bi pomenil moj samomor», poskuša sedaj na vse načine, da se približa novim gospodarjem. Ti so za ceno vojaških baz in drugih koncesij pripravljeni nuditi Francu pomoč. Na vprašanje ameriškega radiokomentatorja Kaltenbrona, kaj lahko Španija doprinese k atlantskemu paktu, je Franco kratko odgovoril: Španija je strateška točka na vhodu v Sredozemsko morje». Z drugimi besedami, Franco je pripravljen dati ZDA to, kar je včeraj nudil nacistični Nemčiji. To znova dokazuje, da se mentaliteta sedanjih španskih voditeljev ni mnogo spremenila od tistih dni, ko so v Španiji še glasno molili za zmago nacizma in zmagoslavje «novega reda».

Ameriški generali, ki v poslednjih mesecih tako često romajo v Španijo, imajo svoje posebne pojme o geografiji in strategiji. Prepričani so, da ne bodo mogli dolgo braniti tako imenovane Montgomeryjeve linije na Reni; zato polagajo vse nade na tako imenovano Pirenejsko linijo. Po njihovem mnenju predstavlja Iberski polotok prvič naravni mostobran, Pireneji sami pa sijajno obrambno črto. Drugič: Franco lahko postavi na noge milijonsko armado? Tretjič: španske zračne in pomorske baze so življenjskega pomena za protiofenzivo. Ni naša naloga, da bi poskusili ovreči vse te in podobne argumente. Pristaviti hočemo le, da Franco po mnenju dobro informiranih opazovalcev ni sposoben, opremiti niti polovico svoje vojske, Pireneji pa pomenijo le slabo tolažbo za zahodne stratege. Že sama možnost, da se organizira obramba Zahodne Evrope na Pirenejih in ne na Reni, utegne napraviti v Franciji in deželah Beneluxa vse prej kot pa ugoden vtis.

Vključitev Španije v tabor agresivnih držav atlantskega pakta je jasen dokaz, da se Španija danes, prav tako kot pred desetimi leti, orientira na reakcionarne sile. To pa pomeni, da bo Franco v Španiji še nadalje izvajal krvav teror. Toda ta teror ne bo zlomil odpora herojskega španskega ljudstva. Borba španskih partizanov, ki je zajela velike oblasti Levanta, Andaluzije, Estramadure, Galicije in pa borba delavskega razreda Španije, mladine in španskih žena ni nikoli prenehala. Kakor v dobi organizacije prve španske republike, tako je tudi danes na čelu tega odpora Komunistična partija Španije.

B. GROM — PERICA
(Slikar B. Grom razstavlja te dni v «Scorpione»)

B. GROM — ČUVANJE OB MRLIČU.

Dejanski dohodki

za finančno obdobje od 1. VII-31. XII. 1948

REDNI DOHODKI	Dejansko prejeti	Povečanje	Zmanjšanje
Neposredni davki	437,047.557	94,581.557	—
Posredni davki	2.043,904.801	707,219.801	—
Davki na industrijske izdelke, carine in posredni trošarinski davki	4.015,158.034	1.527,838.534	—
Povračila in razni prejemki iz neizplačanih proračunskih postavk	442,859.575	—	360,864.525
Pošta in telekomunikacije	276,075.063	—	9,128.337
Državni monopoli	1.240,983.835	43,283.835	—
Predvideni presežki v dohodkih kot jih je izračunala italijanska vlada	—	—	546,902.000
SKUPNO	8.456,028.865	2.372,923.727	916,894.862
	—	916,894.862	—
POVEČANJE	—	1.456,028.865	—

IZREDNI DOHODKI	Dejansko prejeto	Povečanje	Zmanjšanje
Pristaniške takse, razne začasne takse itd.	14,276.702	1,524.702	—
Skupno predvideno	14,276.702	1,524.702	—
Dejansko prejeto	—	—	—
Čisti presežek	—	1,524.702	—

GIBANJE KAPITALA			
Povračila raznih posojil itd.	199.214.016	89,031.016	—
Prodaja blaga ERP	976,761.645	—	643,738.355
Skupno predvideno	1.175,975.661	89,031.016	643,738.355
Dejansko prejeto	—	—	89,031.016
Čisto zmanjšanje	—	—	554,707.339

SKUPNI DOHODKI			
Redni dohodki	8.456,028.865	2.372,923.727	916,894.862
Izredni dohodki	14.276.702	1.524.702	—
Gibanje kapitala	1.175,975.661	89,031.016	643,738.355
Skupno predvideno	9.646.281.228	2.463,479.445	1.560,633.217
Skupno prejeto	—	1.560,633.217	—
Čisti presežek	—	902,846.228	—

SLOVANSKO-ITALIJANSKA LJUDSKA FRONTA zahteva vso podporo pri ustanavljanju in razširjanju nabavno-prodajnih zadrug

ANGELO VIVANTE

JADRANSKI IREDENTIZEM

6

Leto 1848 v Trstu je mnogoter in zamotan pojav z različnimi obdobji, vsakemu od katerih odgovarja neko posebno stališče tržaške javnosti. Njegov prvi klic je klic po ustavi. Ta beseda, pa čeprav jo večina zelo ohlapno in zelo netočno pojmuje, ne naleti na nikak poseben odpor. Nasprotno jo mnogolična množica, ki nima tradicij, katere bi morala ohraniti, sprejme z neprisiljeno naklonjenostjo. V Trstu ni aristokracije niti fevdalne duhovščine, ki bi se morali zbati zaradi svojih zemljiških privilegijev. Trgovski sloj, ki se je razvil že v kapitalistično organizirano buržoazijo, nima nikakega vzroka, da bi se bal. Nasprotno si od svoje soudeležbe pri vladi, od svobode izražanja in zborovanja in drugih svoboščin nadeja lahko same koristi, seveda pod pogojem, da se vse to uredi na hitro in brez kvarnih motenj za svoje posle. Izobraženci vidijo v ustavi najhitrejše zmagoslavje narodne zavesti in pot k avtonomiji; brezlična množica pa pričakuje, kakor je njena navada, da se iz novega in nepoznanega izcimi nekaj, kar bi ublažilo njeno bedo. Zato Tržačani s pristnim, čeprav nezavestnim navdušenjem pograbijo od potnikov in postiljonov dunajskega poštnega voza prve zmedene novice o ustavi in jih raznesejo po mestu, ki je takoj polno luči in živioklicev. Naslednji dan množica podre Metternichovo sliko v Tergesteju in Hotel Metternich postane Narodni hotel.

Menda ni treba reči, da se srd in veselje strogo držita zakona: cesarjev razglas z dne 15. maja (s katerim se ustanavlja narodna garda, ukinja cenzura in naznanja bližnje sklicanje parlamenta), bere guverner pred množico, ki mu ploska sredi trga. Skof in občinski predsednik hvalita razglas v svojih govorih. «Istria» Pietra Kandlerja — časopis, ki išče v preteklosti dokaze o narodni pripadnosti Trsta — prekine z eno številko udržanost zgodovinske revije in zavpije svoj živio v članku, ki nosi podpis Kandlerja samega. Prav tako se navdušuje v nekem drugem članku s podpisom Tomasa Lucianija, ki bo nekaj let kasneje postal najvnetejši glasnik istrskega iredentizma. Tudi narodna garda, ki nastopa drugod kot glava in roka revolucije, je v Trstu prežeta z zvestobo do Avstrije. Ta zvestoba bo kmalu postala protiliberalna in protiitalijanska.

Med one prve viharne dneve leta 1848. spada neki značilen dogodek: Trst namreč prenese v Benetke novice z Dunaja, to je slovesno obljubo o režimu, zgrajenem na temelju ustave, zaradi česar bi se morala najhitreje sklicati tudi Lombardsko-beneška zveza.

Dne 18. marca zjutraj, ko je Trst ves v veselju, potniki parnika, ki je odplul prejšnjo noč iz Benetk, povedo, da v Benetkah nihče ničesar ne ve, da v mestu nevarno vre in da vsi slutijo, da bo nekaj zbruhnilo. Tedaj se nekateri mladeniči takoj domislijo, da bi ponesli v Benetke novico o razglasitvi ustave. Rečeno, storjeno: zaprosijo Lloyd za parnik. Zaradi domoljubnega namena Lloyd da brezplačno na razpolago isti parnik, ki je pravkar prišel iz Benetk. Najbolj navdušeni med mladeniči se vkrcajo, med njimi mlad Dubrovčan «internirani» v Trstu, bodoči minister kraljevine Italije: Federico Seismit Doda. Zvečer je parnik na dogledu Sv. Marka. Na obali se vse gnete množice, ki vznemirjeno gleda na tržaški parnik, ki prihaja na nenavaden dan in ob nenavadni uri. «Svoboda, ustava!» kličejo s krova; isti klici se oglašajo s kopnega. Odposlance nesejo med splošnim navdušenjem do palače guvernerja Palfyja, kateremu izročijo besedilo cesarjevega razglasa. Palfy prebere z balkona razglas množici, ki je natlačena na trgu Sv. Marka in ki ga prekinja s klici: «Živele Benetke, živel Trst, živela ustava, živel Ferdinand!»

Ta zadnji klic je moral kmalu utihniti v ustih Benečanov. V Benetkah l. 1848 je Avstrija pomenila malodušje in tlačenje, zaton tisočletne velesile, prehod gospostva nad Jadranom na nasprotno obalo. Že 19. marca pride do spopada med množico in med Hrvati: štirje mrtvi in več ranjenih; 22. delavci iz ladjedelnic zabodejo polkovnika Marinkovića, ki je osovražen kot trinog, predvsem pa kot tujec. Civilna in vojaška oblastva so zaradi strahu brez moči in odstopijo vso oblast mestni občini. Republika, ki se je s svojim mogočnim glasom na trgu Sv. Marka slovesno spominja Daniele Manin, vstaja v prividu množice — in taka tudi dejansko je — kot logični in usodni zaključek revolucionarnega gibanja. Toda ta republika ni več gospodovalna, ljubosumna, vase zaprta in narodnostno brezlična Serenissima, temveč demokratična republika in sestavni del italijanske politične enote.

Tu pa se mora ta kratka idila, stkana v uri pijanosti, raztrgati. Kakor Benetke, tako tudi Trst sledi klicu preteklosti in kategoričnemu imperativu sedanjosti, oba pa se upirata težnji po zedinjenju.

Kljub temu pa lahko opazimo kak begoten preblisk, Tržačan Orlandini, eden od ustanoviteljev list La Favilla, ki se je nahajal v onih marčnih dneh v Benetkah, skuša udomačiti italijansko trobojnico v Trstu. Toda poskus naleti na takojšen odpor: 24. marca pride v shajališče trgovcev v Tergesteju do prepira. Nekdo stavi predlog, da se iz narodne garde izključijo nekateri vojaki in častniki, ki so si drznili razkazovati tri italijanske barve namesto dveh avstrijskih (belo-rdeče). V obrambo italijanske trobojnice nastopi z naravnost čudovitim proglasom sam guverner. Guverner se obrača na tiste meščane, «ki so poskušali sramotiti nekatere ljudi zato, ker so nosili barve svojega naroda, medtem ko je treba spoštovati naše tuje goste, če si nadenejo znamenja svoje domovine.» Res čudno avstrijsko priznanje lombardsko-beneški revoluciji, proti kateri je Avstrija brusila svoje meče.

Sicer pa je to ura zmedenosti in nedoslednosti. Mar ni bil štiri dni prej sam uradni časopis objavil kitice neke himne Benetkam v stihi, kakršen je tale:

«Predrami se, kraljica Jadrana . . .»?

Pričenjajo se kratki, zmagoviti tedni italijanske vstaje. Malone vse kaže na to, da bo Avstrija vsak čas izgnana z italijanskega polotoka in da bo kralj Albert s svojimi zavezniki, če se le bodo italijanski knezi združili proti njej, lahko prodrl vse tja do Soče in še dalje. V teh dneh «La Gazzetta di Vienna» govori o lombardsko-beneški kraljevini nekam tako, kakor če bi bila za Avstrijo že izgubljena, in predlaga, da bi se Avstrija odškodovala za to s podonavskimi kneževinami. Prav tako se v teh dneh v Trstu baron Bruck, veliki mogotec na področju financ, pobito izprašuje: «Kdo nam more zagotoviti, da jutri ne bomo imeli tukaj republike?»

In republika, to se pravi ločitev od Avstrije v tej ali oni obliki, bi bila res lahko prišla, toda edinole kot posledica vojne, ne pa kot posledica nekega gibanja v notranjosti države. V tem bežnem premoru zmage celo sami poborniki narodnega pokreta si niso enotni v svojih pogledih in svojih metodah. Medtem ko si Orlandini domišlja, da je z italijanskimi kokardami prinesel iz Benetk tudi idejo in težnjo po zedinjenju, predlaga Dall'Ongaro iz svojega izgnanstva v Vidmu, naj bi Trst v bodoče ne bil niti italijansko niti avstrijsko, ampak svobodno mesto, nekak «jadranski Hamburg».

Morda ni zgolj naključje, da se ta navidezno spravljiva misel porodi v času kratkotrajnih demokratičnih zmag v Avstriji in Italiji in v tem ko se zdi docela možno, da se zgolj narodne težnje tržaškega liberalizma lahko vskladijo s separatističnimi in zedinstveni težnjami lombardsko-beneške kraljevine. Nova Avstrija naj le prizna Lombardcem in Benečanom njihovo pravico do neodvisnosti in glej — nova Italija se zopet spoprijatelji z njo, vmes med obema pa bo Trst, kulturno združen z Italijo, gospodarsko pa z Avstrijo. Toda oba klica, Orlandinijev in Dall'Ongarov, se medsebojno izključujeta in zato zadeneta v prazno.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št. 93-808. — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351.
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374 — Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST